Indian Opinion

No. 17—Vol. XVII. FRIDAY, MAY 2ND, 1919. Registered at the G.P.O. as a Newspaper. Price Threepence

"A DESIGN FOR A STATUE OF INDIAN LIBERTY!"

(To be erected in the Capital of India).

[illegible]

[illegible]

[illegible] by the Hon'ble Non-Official India Members of the Imperial Legislative Council during the debate [illegible] Rowlatt Bills, [illegible] the sittings of the Council on Thursday, Friday and Monday, 6th, 7th and 10th February.

[illegible]

Reproduced [illegible]

NOTES AND NEWS

IT is, we think, most unfortunate, that the Chairman of Durban Mass Meeting should have thought it wise to disallow the resolution proposed by Mr. Sorabjee Rustomjee. This resolution called upon those who were officially representing the community on the Peace Celebrations Committee, to resign as there could be no peace celebrations for Indians in South Africa whilst our country-men in India are groaning under the Rowlatt laws.

One thing was clear enough, and that was whether it was in order or out of order the meeting wanted to pass that resolution; and it eventually did so by holding another meeting at once under a new chairman.

This shows that there was a proper appreciation of the duty of Indians in the present crisis. To merely pass resolutions was not enough. It was rightly thought that the community should mark their sorrow and indignation at the lack of peace in India by refraining from publicly taking part in peace demonstrations in South Africa. And that is quite logical and should be understood and appreciated by all.

In the Natal Provincial Council last week Mr. White moved the second reading of the Primary Education Extension Draft Ordinance, which aims at giving the same facilities to coloured people as those recently granted to Europeans. A clause in the measure provides for the remission of any school fees paid by such people since July 1, 1918, which only totalled £139 17s. 4d. He said that the coloured community were European in their ideas, and the measure was only an act of justice to a law abiding community.

Mr. White did not tell the council that the coloured parents refused to pay the school fees, but that is, we understand, what actually happened.

One of the speakers at last Sunday's meeting very properly suggested that Indian parents should follow suit. There is nothing like a practical demonstration. Actions speak louder than words.

Mr. Burman supported the ordinance and said he had an opportunity recently of inspecting schools attended by coloured children, and the conditions he had seen were deplorable. Mr. Clarkson hoped that the Council would accept as a principle that the same facilities would be given to coloured people in future as those given to Europeans. He did not mean by this that coloured children should be placed on a footing of equality with children so far as attending the same schools was concerned.

Another member, Mr. Chadwick, wished to see the provisions of the ordinance applied to Natives, "to whom they also owed a duty." Mr. Van der Merwe wished to know whether they had a right to tax coloured people, and the reply was that they were being taxed at the present time.

But it was left to Mr. Coleman to remind the Council that the whole affairs of the world were in the melting pot; and it was useless to try to dam the stream of evolution and progress. He thought it was only right that the people in question should be encouraged to improve their social position. He said that he had seen what could be done in this respect in Durban, and generally it was better to have a community who were useful, and it would be for the benefit of the Province to have an honest and industrial community irrespective of their colour.

No mention, it would appear was made of Indian children and their right to free along with the children of other taxpay... lution passed at Sunday's meeting was all ... its way, but it is not sufficient. It must b... by some direct action.

At the recent session of the African Politi... sation it was decided it should in future be the African People's Organisation.

In connection with increased wages to Johannesburg, representatives of Indian wa... are mostly sons of Natal Indians—met repr... of the white union and an amicable arrang... made. As the result of the conference, decided to form a union of their own and demands which will have the effect of ... measure the state of competition as it exists

On the subject of Asiatic trading, the Chamber of Commerce has resolved (say *Mercury* telegram) to ask the Select Com... sitting, to appoint a commission to take evid... Transvaal before amending the existing Chamber is strongly opposed to any weake... law, and maintains that the Government sho... to make it impossible for Indians to evade they are now doing, by forming themselves i... liability companies.

Indians are not *evading* the law by formi... ves into limited liability companies. Th... Court has decided that they are entitled un... to do so, and that fact will remain whatever Committee may report.

The following cablegram has been se... Parsee Rustomjee, Chairman of the N... meeting to the Viceroy in India:—

Monster Mass Meeting Natal Indians r... mination Government India force upon Ind... coercive legislation based Rowlatt Bills dep... law abiding citizens liberty held sacred B... stitution. Deplore violence loss life ab... fidence principles police Passive Resistan... legitimate aspirations those patriotically o... just laws Pray Government repeal legislati... of the above cablegram were given to Mes... Jinnah, and Sarma, Mrs Sorojini Naidoo ... of *Chronicle, Times, Gujarati*, and *Jame-Ja...*

The following cablegram has been sent H. Kajee Chairman of the second mass Mahatma Gandhi, Hon. Mr. Jhina and to of the *Bombay Chronicle, Times, Gujarati... dustan*, Mass meeting Natal Indians requ... African Indian representatives on peace committees to resign forthwith. Such fe... possible to Indians here while their brethr... are subjected to such tyranical measures as Bills.

In the course of his speech on one of Bills in the Indian Imperial Legislative ... Hon'ble Mr. Srinivasa Sastri is reported t... "We have been subjected to many tests; w... our consent to many repressive laws by no Act and the Defence of India Act for inst... the war, we were hourly on our trial. We 100 millions We have given this, we h... The other day we were told that the gift of would also be a matter of test. We subm... What tests have been really applied to u... have not cheerfully submitted I can hard... Once bidden to bring the milk of a beast have brought a jugful of the milk of the ... you going to throw it aside and say 'bring the male tiger' That is not fair."

OUR PROTEST.

IT is right that we should have held crowded mass meetings in support of the Passive Resistance movement in India. It is the least we could do. Had the great centres of Johannesburg and Durban remained silent in face of the crisis in India it would have been nothing short of a scandal. The *Natal Advertiser*, after the publication of the full report of the Durban meeting, indulges in the practice of mud-slinging by publishing an extract from the writings of one Har Dayal in which this "distinguished" individual attempts to blacken the character of his own countrymen in the eyes of the world. Although the chairman, in his speech at the Mass Meeting, dissociated himself, and on behalf of the meeting, from all forms of violence, supporting only Passive Resistance, and a resolution was passed unanimously by three thousand Indians; our contemporary deliberately ignores the fact and says: "Presumably yesterday's demonstration was in support of these elements of disorder, and this being the case we are frankly sorry." In thus attempting to show in face of the true facts placed before it, that we are out to support the destruction of life and property, we must say that the *Natal Advertiser* is misleading the general public and especially the European public who read its columns. It also goes on to say: "It is very little use men passing resolutions asking for an extension of the South African franchise to themselves when, in the next breath, they extend encouragement to men in other countries organised to defeat the law." What an argument! We are not to ask for the right to have a hand in the making of the laws affecting us here in South Africa because we support our brethren in India who are protesting against a cruel, unjust law, forced upon them by a Government which is powerful enough to pass it against all the responsible opinion in India! Any sensible person would think that such a protest as is being made in India—we mean, of course, the genuine protest based on moral and spiritual grounds and not the exhibition of violence and bloodshed—pointed to the great need in all countries for a constitution wherein all qualified persons should enjoy the right of voting and not only a privileged few. Do the *Advertiser*, and other South African papers that talk of Bolshevism and German intrigue want to throw dust in the eyes of the general public by silly insinuations? Do they not know that everyone of the Indian non-official members, who were, of course out voted by officials, vehemently protested against the legislation, and that public meetings were held all over India imploring the Government not to force this law upon them? As for the violence which is so deplorable, everyone knows that it is not the conscientious objector that resorts to such methods, but it is the ignorant "hooligan" who is to be found in every place where there is public excitement. Do our contemporaries think that, because violence may perhaps take place, it is the duty of honest protesters to remain silent and swallow insult and degradation without a murmur? The Indian community evidently thinks not. It would be much wiser if our contemporaries were to study the real cause of our protest, and they would then be in a better position to lead public opinion than they are at present.

THE GREAT DURBAN MASS MEETING

PROTEST AGAINST THE "BLACK BILLS"

GRIEVANCES OF INDIANS IN THE UNION

Last Sunday afternoon over three thousand Indians at a very short notice assembled at the Rawat's Hall, in Victoria Street, to demonstrate their sympathy with their countrymen in their homeland. The meeting was very enthusiastic throughout and was presided over by that veteran Passive Resister, Mr. Parsee Rustomjee, who had suffered 18 months' imprisonment for his compatriots. Among those present were Messrs. A. H. Moosa, Rookmoodeen, M. B. Maharaj, Mahomed Ebrahim, G. A. Gamiet (Capetown), Jack Moodley, A. H. West, B. L. E. Sigamoney, R. Lugenberthy, A. D. Pillay, Shaik Himed, S. S. Amod, V. D. Mehta, M. C. Anglia, Sorabjee Rustomjee, S. Devshi, G. D. Lalla, L. Panday, S. P. Butler, V. Devshi, Goolabsing, A. H. Kazi, R. Bughwan, V. Lawrence, M. A. Motala, C. V. Pillay, C. T. Poonater, R. G. Bhaila, B. A. Maghraj, Ambaram Maharaj, H. I. Joshi, C. B. Mehta, M. B. Naik, M. M. Gandhi, L. Gabriel, A. Christopher and others. Numerous telegrams were received from all parts of South Africa.

Mr. Shaik Mehtab's blind pupil sang of the sufferings of his countrymen in India, which was followed by the chairman's speech.

CHAIRMAN'S SPEECH

The Chairman said that they were met there because of the disturbing news that had come through the local Press, and in an amplified manner through the Indian papers from their motherland. The news told them that the Criminal Law Amendment Bill and the Criminal Law Emergency Powers Act, known popularly as the Rowlatt's Bills, and by their people appropriately as the "Black Bills," were being forced upon their countrymen. Those laws, the Government contended, were necessary for the suppression of anarchistical and revolutionary movements, and were not intended to repress political action of any kind; and it seemed most extraordinary that in the face of considered Indian public opinion, and against the unanimous and vigorous protest of the non-official Indian members of the Vice-Regal Council, one of the two measures had been passed. The very ground which the Rowlatt Commission held justified its recommendations for the Bills was the very ground which, from the Indian and rational point of view, defeated the Commission. That ground Mr. Gandhi according to his manifesto concluded, from the Commission's report, was the alleged existence "of secret violence, confined to isolated and very small parts of India, and to a microscopic body of people." The existence of such men is dangerous to society. But the passing of the Bills is designed to affect the whole of India and its people, and arming the Government with powers out of all proportion to the situation to be dealt with, is a greater danger. But the Commission utterly ignored the historical fact that the Indians in India were by nature the gentlest on earth. They knew that a measure that was of general applicability at the discretion of the authorities lent itself to be used against anyone on any pretext. Those of them who had perused the text of the "Black Bills" would realise the extraordinary and unusual powers which were vested in the authorities, and manifested in several respects that the Bills were contradictory to the fundamental principles of jurisprudence. On suspicion their countrymen might be arbitrarily arrested and ordered to observe such conditions, interfering with their liberty of speech and movement, as the authorities might impose. There was to be no preliminary trial, but a trial by a Court of three judges, from whose decision there shall be no appeal; nor would a man be tried by a jury composed of his peers. He would be entitled to no legal assistance or the employment on his behalf of a pleader. During the course of his trial and before judgment, the prosecution had the power to prove previous convictions against him to his

prejudice. There shall be no rule of evidence except the manner in which the judges may decide to conduct the matter. The trial, if trial it be called, would take place in camera, and the proceedings might not be published. Mere possession of any seditious document would be presumptive evidence against the one in possession of it, and the onus of proof that it was with him lawfully, and not for circulation, was thrown on him. Any person charged with a particular offence might be convicted of others of which he had had no notification. A person who had been convicted and had served his full term of sentence must report himself, as he might be ordered to do. So for him there was no hope. Once an offender, always an offender; once a suspect always a suspect in the sight of the Government. "Any person who by words or by sign, or by visible representations or otherwise, brings or attempts to bring into hatred or contempt, or excites or attempts to excite disaffection towards, his Majesty or the Government by law established in British India will be punished with transportation for life or a shorter term, to which a fine may be added." It was fortunate for General Hertzog and his followers that they were not Indians and living in India, where if they were to make those utterances they made in South Africa they would have been dealt with in various manners. It was not possible with the time at their disposal to deal with the Bills in all their details. From the matters to which he had referred they would easily see that the Bills provided methods which smacked of the Star Chamber, and anyone who had courted the displeasure of the Government was in the power of the bureaucratic officials. For the spontaneous and loyal services India had so lavishly, in both men and money, rendered to the British Empire they were to-day reaping it in the oppressive measures that were directed against them. India was loyal, and loyal she would always remain; but it was little that in return they expected. They desired the right to live and die as men under the British Raj. Under the circumstances what one would have expected had happened. Their people had been very much disturbed in mind over the Bills, and the manner in which they had been disturbed had been ignored. So they found that one whom they respected, admired, loved, and followed, who spent the prime of his manhood amongst them, unselfishly slaving for the betterment of their condition, one whom they knew as Mr. Gandhi, had come to the fore, after sleepless nights of meditation on the Bills. He had shown the action which their countrymen should take to impress upon the Government in unmistakable manner their opposition to the Bills. In deciding to adopt passive resistance as the weapon to remedy the position he had associated with him that gentle, sweet soul, Mrs. Sarojani Naidoo, their singer in verse of Indian pain and pleasure, and that other noble soul so dear to them, Mrs. Gandhi. The suggestion that a movement in any way could be attributed to German influence seemed most extraordinary, especially when it was expressed as having any connection with their revered leader. They had no sympathy with violence of any kind. It was repugnant to the spirit of soul force. They grieved at the loss of life and property in India. The local papers had given reports on the matter, and there could be no two opinions on it. They were, however, glad that there had been a temporary cessation of the passive resistance movement, and they hoped and prayed that the Government would not render it necessary for their countrymen to resort again to the weapon of soul force, for it was in the power of the Government to-day to remove the causes which brought into existence the passive resistance movement there. To them would also be submitted that afternoon resolutions affecting some of their grievances in the Union, and while they would give their unanimous support to these they would remember that their greater duty was to do everything that was reasonable and in keeping with the spirit of soul force, in sympathy and fellow feeling with their countrymen at home, and that they must give them their first consideration. Their grievances were always with them, and their salvation was in their own hands, and when they realised their position in the Union and acted as one man throughout the Union they would have no doubt the Government would give them the due that was due to them as men.

RESOLUTIONS.

The following resolutions were then unanimously passed, the speakers dealing vigorously with the subjects:—

Proposed by the Chairman, seconded by Mr. B. L. E. Sigamony, and supported by Mr. T. C Moodley: "This mass meeting of Natal Indians assembled at Durban learns with deep regret of the determination of the Government of India to force upon the Indian people legislation based upon the Rowlatt Commission, calculated to deprive even the most law-abiding citizen of that liberty which the British Constitution holds sacred."

Proposed by Mr. Beethasee Maharaj, seconded by Mr. Lutchman Panday, and supported by Mr. H. I. Joshi: "Whilst deploring the reported acts of violence and loss of life, this meeting records its absolute confidence in the principles of passive resistance as the only weapon that can be used by our compatriots in times of extreme urgency, and resolves to support by every means possible the legitimate aspirations of those who are patriotically opposing these unjust laws."

Proposed by Mr. M. B. Naik, seconded by Mr. R. Bughwan, and supported by Mr. Mahomed Ebrahim: "This meeting of Natal Indians offers its strong sympathy with the Transvaal brethren in the lawful claim to hold and occupy landed property, and considers the attempt to deprive Indians of the right to earn their livelihood by means of trade as unworthy of those bearing the name of British citizen, and trusts that the Government will abide by its undertaking to respect the existing rights of the Indian community."

Proposed by Mr. M. C Anglia, seconded by Mr. R. Lugenberthy: "That this meeting of the Indians requests the Union Government to take into favourable consideration the removal of Provincial restrictions against inter-Colonial movements of Indians, and for the just and sympathetic administration of the Immigration Restriction Acts and the rules and regulations framed thereunder

Proposed by Mr. Rooknudeen, seconded by Mr. A. H. Kajee, and supported by Mr. Poonater: "This meeting of Natal Indians resolves to oppose by every constitutional means the repeated attempts on the part of the Natal Municipal Associations to deprive resident Indians of the municipal franchise by introducing year after year in their draft Municipal Consolidating Ordinances clauses deliberately designed to rob Indians of their existing rights and places on record its grateful thanks to his Honour the Administrator and the Provincial Executive of Natal for so far disallowing all such attempts at racial legislation, and trusts that the rights of the Indian community may continue to be so safeguarded.

Proposed by Mr. B. A. Maghraj, seconded by Mr. M. A. Gomlet, and supported by Mr. A. J. Kobair: "This meeting of Natal Indians considers that the time has now arrived for the extension of the political franchise to all men and women lawfully resident throughout South Africa who may be able to comply with the requirements of the Union Act on the subject, and that the liberal policy existing in the Cape Province should be adopted in all the Provinces of the Union."

Proposed by Mr. A. Christopher, seconded by Mr. A. D. Pillay, and supported by Mr. S. S. Amod: "This meeting of the Natal Indians earnestly requests the Provincial Executive to include Indians in the scheme for free education now enjoyed by Europeans, and about to be extended to the coloured people, and respectfully points out the unfairness of taxing amongst

others, Indian agriculturists by means of a wheel tax to provide free education for certain sections of the community only."

Proposed by Mr. L. Gabriel, seconded by Mr. Goolabsingh, and supported by Mr. Virjee: "That this meeting authorises the Chairman to forward the substance of the foregoing resolutions to our countrymen and to the authorities."

The following resolution: "This mass meeting of Natal Indians ask their Indian representatives on all Peace Celebrations Committee to resign their positions as there can be no Peace celebrations for South African Indians while their brethren in India are tortured under the lawless law called as the Rowlatt Bills, may "Black Bills," was submitted by Mr. Sorabjee Rustomjee.

At the termination of the mass meeting a second mass meeting was immediately held under the chairmanship of Mr. Abdool Hack Kajee Rahimtoola, comprising practically the same audience, when the above resolution, ruled out at the first, was proposed by Mr. Sorabjee Rustomjee, seconded by Mr. Abdula Kajee, and supported by Mr. B. L. E. Sigamoney, and carried with only two dissentients.

JOHANNESBURG'S PROTEST MEETING

A well-attended mass meeting of the Transvaal British Indian Association was held at the Patidar Hall, Johannesburg, on Sunday, the 27th ultimo. Mr. E. I. Asvat, the chairman, presided. The chairman, in his remarks, said that he had hoped to see the dawn of a glorious era in the annals of the Indian Empire on the successful termination of the war, but, much to his dismay and that of the whole Indian world, he saw measures on top of measures being enacted to oppress the people of India. The news that the present unrest is attributable to the fall of the Ottoman Empire came to him as a thunderbolt. Never, at any time, had a subject race served a King better than the Indian people during this great war. If, ever, he said, there were any intentions, either through German intrigues or revolutionary propaganda, to over-throw the British Rule in India, no better opportunity could have been afforded than during the continuance of the war. Instead of the Indian people revolting, as is alleged by the beaurocracy of India, they rallied round the King-Emperor, and were prepared to shed the last drop of blood and contribute the last shilling for the cause.

There was never any intention to seperate ourselves from the British Raj, said Mr. Asvat; all that they wanted was to be treated fairly and allowed to advance so as to become worthy Members of the Empire, and thereby be an asset rather than a drag on it.

There were several other speakers, much in the same strain, and the following resolutions were submitted to the meeting and were carried unanimously:—

"This Emergency Mass Meeting of the Transvaal British Indian Association held at Johannesburg on the 27th April, 1919, places upon record its sense of utter disappointment at the attitude and action of the Viceroy and his nominated advisers in passing the Rowlatt Bills in the face of the unanimous protest of the Indian nation. This meeting is of the opinion that in view of the entirely peaceful state of the Indian Empire, prior to this legislation, the Bills are uncalled for and unnecessary measures, and as such are an insult and degradation to the people of India. The Black Bills are wholly contrary to the spirit of the repeated promises and assurances given by the Imperial authorities and statesmen regarding Indian constitutional reforms, and show of the gravest ingratitude for the great sacrifices willingly made by the Indian Empire in the cause of oppressed people. This meeting emphatically repudiates the allegation that the present Indian discontent is the result of revolutionary propaganda, and rejects the unworthy insinuation that the unrest is attributable to the fall of the Ottoman Empire, and condemns such explanation as a base subterfuge invented by the beaurocracy in India to stifle and crush legitimate movements towards Home Rule and Self-Determination."

The above was proposed by Mr. M. G. Patel, seconded by Mr. R. Sarludin and supported by Messrs. P. Naidoo, A. I. Gabru, and D. Kalanjee.

"This Mass Meeting expresses its whole-hearted approval of the demands put forward by Mahatma Gandhi and his co-workers in connection with the Rowlatt Bills and other oppressive measures as being in direct conflict with the spirit and intention of the proposed Montague-Chelmsford Reforms and requests that the Imperial Government may, in justice and in redemption of repeated promises made to the Indian Nation, be pleased to remove from the statute-book the most humiliating piece of legislation ever enacted in the annals of the Empire. This meeting is emphatically of opinion that the continuation of the offensive legislation on the statute-book will be the fruitful source of ever-growing discontent, unrest and unhappiness not only within the Indian Empire but wherever Indians are resident. This meeting is of opinion that, by this one fateful stroke, the Indian Government has wholly forfeited the trust of the people, and prays that the Imperial Government may give effect to the suggestion made at Delhi Durbar, and appoint to the exalted position of Viceroy a member of the Royal House, and desires to express the confidence that such a step would promote good feelings among the subjects of the King-Emperor, allay the present feeling of distrust and suspicion, tend to closer amity between the Indian and European population and promote the glory of the British Empire."

This was proposed by Mr. Habib Motan, seconded by Mr. M. P. Fancy. and supported by Messrs. R. V. Patel, P. K. Naidoo, Suleman Patel and Khushalbhai Morarbhai.

SITUATION IN INDIA.

EXTRACTS FROM REUTERS' CABLES.

London, April 19.—It was officially stated late to day that reports from the Punjab show that two British officers were injured, a soldier killed, and the Treasury attacked at Kasu.

A message from Amritsar, dated April 13, reports that, in defiance of the proclamation forbidding meetings, a number were held, as a result of which the troops were obliged to fire on the mob, among whom there were some 200 casualties.

On the North-West Frontier, on April 13, an attempt was made to close the shops at Peshawur, and mass meetings were held, in which the Hindus took part. Speeches were made advocating a boycott of British goods, but there were no disturbances.

There were 15 casualties at Delhi yesterday, as the result of the troops being obliged to fire. One man was killed.

London, April 22.—Latest telegrams received by Reuter from India indicate that the moderate elements are rallying in support of law and order against the extremists.

Reuter's Bombay correspondent, telegraphing on April 18th, says that Mr. Gandhi has issued a statement advising a temporary suspension of the passive resistance movement, and urging his supporters to assist the Government to restore order in every way possible.

Reuter's Lahore correspondent reports that the Mohammedan leaders in the Punjab, in a manifesto drawn up by them, earnestly appeal to their countrymen, especially the Moslems, to abandon the passive resistance and obey the authority, and take effective steps to restore law and order.

Reuter's Simla correspondent, in a message dated April 20, announces that martial law has been proclaimed in the Gujarat district.

NEW REPRESSIVE INDIAN LEGISLATION

PART III.

CONDITION OF APPLICATION OF PART III.

(*Continued from page 62*)

32. If the Governor-General-in-Council is satisfied that scheduled offences have been or are being committed in the whole or any part of British India to such an extent as to endanger the public safety, he may, by notification in the Gazette of India, make a declaration to that effect, and thereupon the provisions of this Part shall come into force in the area specified in the notification.

POWERS EXERCISABLE WHEN PART III. IS IN FORCE.

33. (1) Where, in the opinion of the Local Government, there are reasonable grounds for believing that any person has been or is concerned in such area in any scheduled offence, the Local Government may make in respect of such person any order authorised by section 21, and may further by order in writing direct—

(a) the arrest of any such person without warrant;

(b) the confinement of any such person in such place and under such conditions and restrictions as it may specify; and

(c) the search of any place specified in the order which, in the opinion of the Local Government, has been, is being, or is about to be, used by any person for any purpose prejudicial to the public safety.

(2) The arrest of any person in pursuance of an order under clause (a) of sub-section (1) may be effected at any place where he may be found by any police-officer or by any other officer of Government to whom the order may be directed.

(3) An order for confinement under clause (b) or for search under clause (c) of sub-section (1) may be carried out by any officer of Government to whom the order may be directed, and such officer may use any and every means to enforce the same.

ARREST.

34. Any person making an arrest in pursuance of an order under clause (a) of section 33 (1) shall forthwith report the fact to the Local Government and, pending receipt of the orders of the Local Government, may by order in writing commit any person so arrested to such custody as the Local Government may by general or special order specify in this behalf.

Provided that no person shall be detained in such custody for a period exceeding fifteen days.

SEARCH.

35. An order for the search of any place issued under the provisions of clause (c) of section 33 (1) shall be deemed to be a search warrant issued by the District Magistrate having jurisdiction in the place specified therein, and shall be sufficient authority for the seizure of anything found in such place which the person executing the order has reason to believe is being used, or is likely to be used for any purpose prejudicial to the public safety, and the provisions of the Code, so far as they can be made applicable, shall apply to searches made under the authority of any such order and to the disposal of any property seized in any such search.

APPLICATION OF PART II., PROCEDURE.

36 Where an order (other than an order for arrest or search) has been made under section 33, the provisions of sections 22 to 26 shall apply in the same way as if the order were an order made under section 21, save that, on receipt of the report of the investigating authority, the Local Government may, subject to the conditions prescribed by section 26, make any order which is authorized by section 33, and sections 22 to 26 and 28 to 31 shall be deemed to be included in this Part.

PENALTY FOR DISOBEDIENCE TO ORDER UNDER THIS PART.

37. If any person fails to comply with, or attempts to evade, any order made under section 33 or section 36 other than an order to furnish security, he shall be punishable with imprisonment for a term which may extend to one year, or with fine, or with both.

PART IV.

PERSONS ALREADY UNDER EXECUTIVE CONTROL.

38. (1) On the expiration of the Defence of India (Criminal Law Amendment) Act, 1915, every person in respect of whom an order under rule 3 of the Defence of India (Consolidation) Rules, 1915, was in force immediately before the expiration of that Act, and who has in the opinion of the Local Government been concerned in any scheduled offence, or who is on such expiration in confinement in accordance with the provisions of the Bengal State Prisoners Regulation, 1818, shall be deemed to be a person resident in an area in which a notification under section 32 is in force, and the provisions of Part III. shall apply to every such person accordingly, save that no reference to the investigating authority shall be necessary.

(2) On the expiration of the Ingress into India Ordinance, 1914, as continued in force by the Emergency Legislation Continuance Act, 1915, any person in respect of whom an order was in force immediately before such expiration under section 2 of that Ordinance read with clause (b) or clause (c) of sub-section (2) of section 3 of the Foreigners Ordinance, 1914, shall be deemed to be a person resident in an area in which a notification under section 20 is in force, and the provisions of Part II. shall apply to every such person accordingly, save that no reference to the investigating authority shall be necessary.

PART V.

EFFECT OF CANCELLATION OF NOTIFICATIONS UNDER SECTIONS 3, 20 OR 32.

39. When a notification issued under section 3 or section 20 or section 32 is cancelled, such cancellation shall not effect any trial, investigation or order commenced or made under this Act, and such trial, investigation or order may be continued or enforced, and on the completion of any such investigation, any order which might otherwise have been made may be made and enforced, as if such notification had not been cancelled.

EFFECT OF ORDERS MADE UNDER PARTS II. AND III. OUTSIDE NOTIFIED AREA.

40. (1) An order made under Part II. or Part III. directing a person to remain or reside in any area in British India outside the area in which such Parts is in force shall be as valid as and enforceable in like manner as if such Part were in force throughout British India.

(2) An order made under clause (a) of section 33 (1) for the arrest of any person may be executed at any place in British India outside the area in which Part III. is in force, and the same procedure shall be followed as if Part III. was in force throughout British India:

Provided that, if the arrest is made outside the province of the Local Government which made the order, the report required by section 34 shall be made to that Local Government, and the period of detention limited by the proviso to that section shall be extended to thirty days.

ORDERS UNDER THIS ACT NOT TO BE CALLED IN QUESTION BY THE COURTS.

41. No order under this Act shall be called in question in any Court, and no suit or prosecution or other legal proceeding shall lie against any person for anything which is in good faith done or intended to be done under this Act.

ઇન્ડિયન ઓપિનિયન.

પુસ્તક ૧૭ મું. ફીનીકસ, શુક્રવાર, તારીખ ૨ મે ૧૯૧૯. અંક ૧૮

નોંધ અને સમાચાર

ગયા રવીવારની ડરબનની ખાસ મીટીંગના પ્રમુખ સાહેબે મા. સોરાબજી રૂસ્તમજીના ઠરાવને નીયમ બહાર ગણી કાઢવાનું વાજબી ધારયું હતું એ ઘણુંજ કમનસીબ બન્યું હતું. એ ઠરાવમાં પીસ સેલીબ્રેશન કમીટી એટલે કે જ્યારે સુલેહ થઇ જાય ત્યારે તેની ઉજવણી કરવાની વ્યવસ્થા કરનાર કમીટી ઉપર હિંદી કોમનું સત્તાવંર રીતે પ્રતિનિધિત્વ ભોગવનારા જે સભ્યો છે તેઓને પોતાની જગ્યાનું રાજીનામુ આપી દેવાની માંગણી કરવામાં આવી હતી. કેમકે જ્યારે હિંદુસ્તાનમાં આપણા ભાઇઓ રોલેટ કાયદા રૂપી બેડીમાં જકડાયા છે ત્યારે દક્ષિણ આફ્રિકાના આપણા ભાઈઓ સુલેહનો દિવસ શી રીતે ઉજવી શકે?

એ ઠરાવ નીયમ બહાર હતો યા ન હતો છતાં એટલી બાબત તો સ્પષ્ટજ હતી કે આખી મીટીંગનો ઘણોજ મોટો ભા એ ઠરાવ પસાર કરવા ઇચ્છતો હતો. અને નીયમ બહાર ગણી કઢાયા છતાં છેવટે નવા પ્રમુખ હેઠળ તુરતજ મળેલી બીજી મીટીંગે એ ઠરાવને પસાર કરી દાધો હતો. અને અમને લાગે છે કે તેમ કરવામાં હીંદી કોમે આ ટાંકણેની પોતાની વાજબી ફરજ બજાવી હતી.

આવા સમયે માત્ર ઠરાવો કરી બેસી રહેવું એ પુરતું નથીજ. અને તેથીજ મીટીંગની માન્યતા એવી હતી કે જે વખતે આપણા પોતાનાજ દેશમાં સુલેહ નથી તે વખતે દક્ષીણ આફ્રીકાના હીંદીઓથી સુલેહની ઉજવણીમાં ભાગ લઇ શકય નહીં. મીટીંગની આ માન્યતા વાજબી હતી એમ તો સહુ કોઇથી સમજી શકાવું જોઇએ અને હીંદીઓથી તો અવશ્ય સમજાવુંજ જોઇએ.

ના. સઇયદ મહમદ સઇયદ સીદીક જેઓ જોહાનીસબરગથી ટુંક મુદતને માટે ડરબન પધાર્યા હતા તેઓએ ગયા શુક્રવારે બીજા ભાઇઓ સાથે મી એમ. એચ ઇસ્માઇલની મોટરમાં ફીનીકસ સંસ્થાની મુલાકાત લીધી હતી.

'નાટાલ મરકયુરી' નો એક તાર જણાવે છે કે એશીયાટીકોના વેપાર ના સંબંધમાં જરમીસ્ટનની ચેમ્બર ઓફ કોમરસે હમણા બેઠેલી સીલેકટ કમીટીને હયાત કાયદામાં સુધારો કરવા પહેલાં ટ્રાંસવાલમાં જુબાની લેવાને એક કમીશન નીમવાનું કહેવાનો ઠરાવ કીધો છે. કાયદાને નરમ બનાવી દેવાની સામે ચેમ્બર સખત રીતે વિરૂદ્ધ છે અને હિંદીઓ જેમ હમણા લીમીટેડ લાયબીલીટી કપનીઓ કરી કાયદાને ઉડાવી દે છે તેમ તેઓ ઉડાવી ન દઈ શકે એવો સરકારે કાયદો કરવો જોઈએ.

હકીકતમાં લીમીટેડ લાયબીલીટી કંપનીઓ કરવાથી હિંદીઓ કંઇ કાયદાને ઉડાવતા નથી. તેઓને તેમ કરવાનો કાયદેસર હક છે એવો સુપ્રીમ કોરટેજ ચુકાદો આપ્યો છે અને સીલેકટ કમીટી ગમે તે ઠરાવ ઉપર આવે છતાં એ હકીકત તો કાયમજ રહેશે.

"ઇન્ડીયન ઓપીનીયન"

શુક્રવાર, તા. ૨ મે સંન ૧૯૧૯.

રવીવારની મીટીંગ

ડરબનની હીંદી કોમ કેમ જાણે કુમ્ભકરણની નીદ્રામાંથી જાગી હોય એવો આભાસ ગયા રવીવારની મીટીંગનો દોર જોતાં સાધારણ રીતે આવતો હતો. પરંતુ આવા સમયે જો હીંદી કોમ પાસેથી એ કરતાં લેશ પણ ઓછી આશા રાખવામાં આવે તો પછી આ અંકના આગલા પાના ઉપર આપવામાં આવેલા ચીત્રના જેવી હીંદુસ્તાનની દશા થાય તેમાં જરા પણ અજાયબી જેવું નજ ગણાય. જોહાનીસબરગ તેમજ ડરબન જેવા મુખ્ય મથકો હીંદ પ્રત્યેની પોતાની ફરજ આ વખતે સમજી શકયા છે એ વાજબીજ થયું છે અને એટલે દરજ્જે એ ખુશી થવા જેવું છે. હીંદુસ્તાનમાં આવી મહાન લડત શા કારણસર ચાલી રહી છે એ વાતથી હવે તો અભણમાં અભણ હીંદી પણ ભાગ્યેજ અણજાણ્યો હશે: તે એટલું તો સમજીજ શકયો હશે કે હીંદુસ્તાનમાં આપણા ભાઇઓની ઉપર સરકારે એક જુલમી કાયદો નાખ્યો છે જે આપણી મનુષ્ય તરીકેની સ્વતંત્રતા છીનવી લેનારો છે. અને તેથી આપણા ભાઇઓ તેની સામે થયા છે. પરંતુ અજાયબી પમાડનારી બીના તો એ છે કે આટલી સરળ વાત આપણા 'નાટાલ એડવરટોઇઝર' જેવા જાણીતા પત્રના અધીપતીથી સમજી શકાઇ નથી. જો કે એમ કહેવું એ તેની બુદ્ધિનું અપમાન કરવા જેવું છે છતાં પોતાના લખાણ ઉપરથી તો તેણે એવુંજ બતાવી આપ્યું છે કે તેનાથી એ વાત નથી સમજી શકાઇ. ડરબનની ખાસ મીટીંગનો આખો હેવાલ બહાર પડેલો હોવા છતાં અને તેમાં પસાર થએલા ઠરાવો પોતાનાજ છાપામાં પ્રગટ થયા હોવા છતાં અમારા ભાઈબંધ પત્રને દરદયાળ નામની એક વ્યકતીના લખાણનું ટાંચણ કરી હીંદીઓની સામે પ્રહાર કરવાનું દીલ થઇ આવ્યું છે. એ લખાણમાં આ 'નામાંકીત' શખ્સે દુનીયાની નજરમાં પોતાના દેશી ભાઇઓની આબરૂને કલંક લગાડવાનો પ્રયાસ કીધો છે. ઉપર જણાવેલી ખાસ મીટીંગમાં જો કે પ્રમુખે તેમજ આખી મીટીંગે કોઇ પણ પ્રકારના બળાત્કારને ટેકો આપ્યોજ નહીં હતો અને માત્ર સત્યાગ્રહનેજ ટેકો આપનારો ઠરાવ ત્રણ હજાર હીંદીઓએ સાર્વાનુમતે

પસાર કીધો હતો છતાં એ હકીકતને અમારા ભાઇબંધ પત્રે તીલાંજલી આપી છે અને જણાવે છે કે "સંભવીત છે કે ગઈ કાલની મીટીંગ આ અનીયમ કેળવનારાં તત્વોને ટેકો આપવા મળી હતી અને એમ હોવાથી અમે સ્પષ્ટપણે કહીશું કે અમે દીલગીર છીએ." આમ કહી 'નાટાલ એડવરટાઇઝર' એવું બતાવવાનો પ્રયાસ કરે છે કે આપણે જાન માલનો નાશ કરનારાઓનેજ ટેકો આપવા બહાર પડયા છીએ. અમારે જણાવવું જોઇએ કે પોતાની સમક્ષ ખરી હકીકતો રજુ થવા છતાં 'એડવરટાઇઝર' આવી વલણ લે છે એ તેનો કેવળ એકજ ઉદેશ બતાવે છે અને તે તેનો છાપો વાંચનારી જાહેર પ્રજા અને ખાસ કરીને અંગ્રેજ પ્રજાને ઉંધે રસ્તે દોરવાનોજ હોઈ શકે એમ અમને લાગે છે. વળી આગળ ચાલતાં એ પત્ર જણાવે છે કે "એક તરફથી દક્ષીણ આફ્રિકાની ફ્રેન્ચાઇઝના હકોની માગણી કરનારા ઠરાવો પસાર કરવા અને બીજેજ શ્વાસે અન્ય દેશોમાં કાયદાની સામે થવાની હીલચાલ કરનારા લોકોને ઉત્તેજન આપવું એ નીરઅરથક છે!"— આનો અરથ એ થયો કે આપણા ભાઇઓ કે જે, પોતાની સામે, આખા દેશના વિરોધને પણ નહીં ગણકારી પોતાનું ધારયું કરવાની સતા ધરાવનારી સરકારે ઠોકી બેસાડેલા એક જુલમી અને અન્યાયી કાયદાની સામે પોકાર ઉઠાવી રહ્યા છે, તેઓને આપણે ટેકો આપીએ છીએ તેથી દક્ષીણ આફ્રીકામાં આપણને લાગુ પડનારા કાયદાઓ બનાવવામાં આપણો હાથ હોવાની માગણી કરવાનો આપણને હક નથી! હીંદમાં જે ચળવળ—જુવામરદીનું પ્રદરશન કરનારી નહીં પરતુ જે નીતી અને ધરમના ધોરણ ઉપર ચાલી રહી છે એ—ઉપરથીએક સાધારણ બુદ્ધિનો માણસ પણ એટલું તો સમજી શકે કે સઘળા દેશોનું બંધારણ એવું હોવું જોઇએ કે જેથી સઘળા લાયક માણસોને મતાધિકાર આપવામાં આવે અને નહીં કે કેવળ ચુંટી કાઢેલાં જુજનેજ. 'એડવરટાઇઝર' અને દક્ષીણ આફ્રીકાના અન્ય છાપાઓ કે જે બોલ્શેવીઝમ અને જરમન અસરની વાતો કરે છે તેઓ શું એવી બેવકુફીભરેલી વાતોથી જનસમાજની આંખમાં ધુળ નાખવા ઇચ્છે છે? શું તેઓ એ જાણતા નથી કે રોલેટ બીલ પસાર થવા સામે ધારાસભાના સઘળા લોકનીયુક્ત સભ્યોએ સખત વાંધો ઉઠાવ્યો હતો, જો કે સરકારી સભ્યોની આગળ તેઓનો મત ટકી શકયો નહોતો? વળી કાયદો પસાર નહીં કરવાની સરકારને આજીજી કરનારી સભાઓ દેશના સઘળા ભાગોમાં ભરાઇ હતી એ વાતથી શું તેઓ અણુજાણ્યા છે? મારામારીના ખબરો જોકે ખેદજનક છે છતાં એટલું તો સહુ કોઇ જાણે છે કે એ રહીને સત્યાગ્રહી ગ્રહણ કરતોજ નથી. જ્યાં જાહેર ખળભળાટ મચી રહયો હોય છે તેવી જગ્યાએ અજાણી લુલડખોર તો હમેશાં મળીજ આવે છે. શું અમારા ભાઇબંધ પત્રો એવું માને છે કે આવી મારામારીઓ કદાચ થવા પામે તેથી પ્રમાણીકપણે વાંધો ઉઠાવનારે મુંગા બેસી રહી અપમાને અને નામોશી સહન કરી લેવાં જો એ? હીંદી કોમ એથી ઉલટો મત ધરાવે છે. હીંદીઓએ ઉઠાવેલા વાંધાનું ખરૂં કારણ શું છે તેનો જો અમારા ભાઇબંધ પત્રો પ્રથમ અભ્યાસ કરવાનું ડહાપણ વાપરશે તો અમને ખાત્રી છે કે તેઓ લોકમતને જેટલો હમણા કેળવી શકે છે તે કરતાં વધારે સારી રીતે કેળવી સકશે.

ડરબનમાં મળેલી ગંજાવર મીટીંગ

હીંદની સરકારના જુલમી પગલાં સામે નાટાલના હીંદીઓનો પોકાર

યુનીયનમાં થતા ગેરઇન્સાફ સામે પ્રોટેસ્ટના ઠરાવો.

ગયા રવીવારે ડરબનમાં વીક્ટોરીયા સ્ટ્રીટ વાળા સવત હોલમ હીંદમાં આપણા ભાઈઓ ઉપર પડતા જુલમ સામે પોકાર ઉઠાવવા અને તેઓની તરફ હિલસોજીની લાગણી દરશાવવા હીંદીઓની એક ગંજાવર મીટીંગ મળી હતી જે વખતે ઘણીજ ટુંક મુદતની ખબર અપાયા છતાં હોલ ચીકાર ભરાઇ ગયો હતો. લોકોની હાજરી લગભગ બેનુ હજારથી ઉપરની હતી. મીટીંગમાં છેવટ સુધી ઘણોજ ઉત્સાહ વર્તી રહયો હતો. વળી ડરબનના આપણા મુરબ્બી અને જાણીતા સત્યાગ્રહી મી. પારસી રૂસ્તમજી કે જેઓએ કોમને ખાતર ૧૮ માસની જેલ ભોગવી હતી તેઓએ મીટીંગનું પ્રમુખસ્થાન લેવાનું કબુલ કરી મીટીંગની શોભામાં ઘણોજ વધારો કીધો હતો. હાજર થએલા જાણીતા ગ્રહસ્થોમાં મેસરસ એ. એચ. મુસા, રૂકનુદીન, એમ. બી. મહારાજ, મહમદ ઇબ્રાહીમ, જી. એ. ગમીટ (કેપટાઉન), જેક મુડલે, એ. એચ. વેસ્ટ, બી. એલ. ઇ. સીગામણી, આર. લગનબરથી, એ. ડી. પીલે, શેખ હીમેદ, એસ. એસ. આમદ, વી. ડી. મહેતા, સામજી દેવશી, વસનજી દેવશી, એમ. સી. આંગલીયા, સોરાબજી રૂસ્તમજી, જી. ડી. લાલા, સી. ટી. પુનાતર, એલ. પાંડે, એસ. પી. બટલર, ગુલાબ સીંગ, બી. એચ. કાઝી, આર. ભગવાન, વી. લોરેન્સ, એમ. એ. મોટાલા, સી. વી. પીલે, આર. જી. લાલા, બી. એ. મેઘરાજ, અંબારામ મહારાજ, એચ. આઈ. જોશી, એમ. બી. નાયક, મુણીલાલ ગાંધી, એલ. ગેબ્રીયલ, એ. ક્રિસ્ટોફર વિગેરે હતા.

ટેકો આપનારા સંદેશાઓ

જોહાનીસબરગથી ટરાં. બ્રિ. ઇન્ડિયન એસોસીએશન, ક્રીનીખન, મેરીટઝબરગ, ટોંગાટ, વેરૂલમ, વિગેરે જુદા જુદા સ્થળોએથી મીટીંગને ટેકો આપનારા અને દિલસોજીના તારો મોકલવામાં આવ્યા હતા જે મીટીંગ સમક્ષ વાંચી સંભળાવવામાં આવ્યા હતા.

શરૂઆતમાં મી. શેખ મહેતાબના આંધળા શિષ્યે હીંદના દુખોનું હૃદયને પીગળાવનારૂં કાવ્ય ગાઈ સંભળાવ્યું હતું. (જે અન્ય સ્થળે છાપવામાં આવ્યું છે). તે પછી પ્રમુખ સાહેબનું ભાષણ અંગ્રેજીમાં વાંચવામાં આવ્યું હતું જે નીચે પ્રમાણે હતું:—

પ્રમુખનું ભાષણ

સ્વદેશી બંધુઓ.—આજે આપણે અત્રે ભેળા થવાનું કારણ એ છે કે આપણા માતૃભુમીથી આવેલા કેટલાક શોકજનક ખબરો અત્રેના છાપાઓ મારફતે આપણા જાણવામાં આવ્યા છે અને એ ખબરો આપણા દેશી છાપાઓ પરથી આપણે વધારે સ્પષ્ટપણે જાણી શકયા છીએ. એ ખબરો પરથી એવું જણાય છે કે હીંદમાં આપણા ભાઈઓ ઉપર બે જુલમી કાયદાઓ જબરદસ્તીથી નાખવામાં આવ્યા છે. એ કાયદાઓ રોલેટ બીલોના નામથી ઓળખાય છે અને આપણા ભાઈઓએ તેને વાસ્તવીક રીતે "કાળા કાયદા"નું નામ આપેલું છે. તેમાંનો એક કાયદાને ક્રીમીનલ લૉ એમેન્ડમેન્ટ બીલ અને બીજાને ક્રીમીનલ લૉ ઇમરજન્સી પાવરસ એક્ટનું નામ આપવામાં આવ્યું છે. હવે હીંદની સરકાર એવી દલીલ કરે છે કે આ કાયદાઓ રાજ્ય માંહી બંડ કરનારી અને ફીતુરી હિલચાલોને દબાવી દેવાને માટે જરૂરના છે અને કોઈ પણ પ્રકારની રાજ્યદ્વારી હિલચાલોને અટકાવવાનો તેનો હેતુ નથી. અલબત અજાયબી પમાડનારી બાબત તો એ છે કે હીંદીઓના જાહેર મત અને વાઈસરોયની ધારાસભાના બીનસરકારી હીંદી સભ્યોના અલબત સખત અને એકમતી વિરોધનો પણ ખ્યાલ કીધા વગર ઉપલા બેમાંનો એક કાયદો સરકારે પસાર કરી લીધો છે. રોલેટ કમીશને આ કાયદાઓને માટે પોતાની ભલામણોને જે આધારે વાજબી ગણી છે એજ આધાર હીંદીઓના અને ન્યાય

ની રીતે વિચાર કરનારાઓના મત પ્રમાણે ગેરવાજબી ગણવામાં આવ્યાં છે. મી. ગાંધીએ પોતાના જાહેરનામામાં એવું જણાવ્યું છે કે, "એ રીપોર્ટ ઉપરથી હું તો સ્પષ્ટ રીતે એજ નિરણય આપું કે છુપી ખુનામરકી રૂપી રોગ હીંદુસ્તાનમાં સંકુચિત ક્ષેત્રોમાં અને છુટા છવાયા અને બહુ થોડા લોકોમાં સુક્ષ્મ રૂપમાં ફેલાયલો છે. આવા લોકોની હસ્તી સામ્રાજ્યને સારૂ જરૂર ભયંકર છે. પણ આ જોખમ કરતાં વધારે ભયંકર તો આ બીલો છે. જે આખા હીંદુસ્તાનને લાગુ પાડવા ધારેલાં છે, અને જે, જે સ્થિતિ નખથી સુધરી શકે તે સ્થિતિ સુધારવાને સરકારના હાથમાં કુહાડો આપનારાં છે. વળી કમિટીએ એક અઐતિહાસિક બીનાનું કેવળ દુર્લક્ષ કર્યું છે, અને તે એ છે કે હીંદુસ્તાનના કરોડો લોકો તો પોતાના હૃદયની કોમળતાને સારૂ પૃથ્વીમાં પંકાયલા છે." તમો જાણો છો કે જે કાયદો સત્તાધિકારીઓની મુનસફીમાં આવે તેમ સામાન્ય રીતે વાપરી શકાય તેમ હોય તે કાયદો કોઈ પણ બ્હાને કોઈ પણ માણસની ઉપર વાપરી શકાય છે. જેઓએ આ "કાળા બીલો"ની વીગતો વાંચેલી છે તેઓ એ બીલો સત્તાધીશોને કેવી અસાધારણ અને ભયંકર ભરેલી સત્તાઓ આપનારાં છે એ સ્પષ્ટ રીતે સમજી શક્યા હશે અને ન્યાયના મુળ સિધ્ધાંતોનું ખુન એ બીલો ખંડન કરનારા છે એ એક હકીકતજ હશે. એ બીલોથી અધિકારીઓને આપણા ભાઈઓને માત્ર શકથીજ પકડવાની અને તેઓની બોલવાની તેમજ હિલચાલની સ્વતંત્રતામાં વિઘ્ન નાખનારા ગમે તેવા હુકમો કરવાની અધિકારીઓને સત્તા મળે છે વળી તેઓની આમમીક તપાસ નહીં થતાં પણ જડજોની કોરટ સમક્ષજ તેઓને ખડા કરી દેવામાં આવશે અને તેઓના ચુકાદાની સામે અપીલ થઈ શકશે નહીં. વકીલાતની મદદ લેવાની કે પોતાના તરફથી વકીલને હાજર કરવાની તેઓને સત્તા રહેશે નહીં! વળી આરોપીની તપાસ પુરી થયાં પહેલાં આરોપી તરફ વ્હેમ ઉપજાવવાને ખાતર ફરિયાદીના આગલા ગુન્હાઓ સાબીત કરવાની ફરિયાદીને સત્તા રહેશે. જડજો ઠરાવ કરે તે પ્રમાણે કેસ ચલાવી શકાશે અને જુબાની લેવાના નીયમો પાળવાને તેઓ બંધાશે નહીં. આવી તપાસ, જો તેને તપાસ (!) કહી શકાતી હોય તો, તે બંધ બારણે ચલાવાશે અને તેનો હેવાલ જાહેર થશે નહીં. કોઈની પાસેથી રાજદ્રોહી દસ્તાવેજ મળી આવશે તો એજ તેના તરફનો ગુન્હો સાબીત કરવાને પુરતો પુરાવો ગણાશે અને એ દસ્તાવેજ આરોપીની પાસે કાયદેસર હતું અને નહીં કે તેનો ફેલાવો કરવાને માટે, એ પુરવાર કરવાનું આરોપીની ઉપર મુકવામાં આવશે. આરોપીને જે ખાસ ગુન્હા માટે પકડવામાં આવ્યો હશે તે ગુન્હો પુરવાર નહીં થતાં તેને ચેતવણી આપ્યા સિવાયજ કોઈ બીજા ગુન્હાને માટે પણ તેને સજા થઈ શકશે. વળી એક માણસને થયેલી સજા તેણે પુરી કીધા પછી તે માણસે તેને ફરમાવવામાં આવે તે મુજબ પોતાની હાજરી આપ્યા કરવી પડશે. એટલે એવા માણસને માટે તો કશી આશાજ રાખવાપણું હોતું નથી. એક વખત ગુન્હેગાર ઠર્યો એટલે તો સરકારની આંખમાં તો સદાને માટે ગુન્હેગારજ રહેશે. અને સરકારના પંજામાંથી મુક્ત થશે નહીં. કોઈ પણ માણસને વિષે તેણે કોઈ પણ રીતે ના. શહેનશાહની સરકારની સામે બીન વફાદારી કે તીરસ્કાર ઉત્પન્ન કરાવેલો છે એવું પુરવાર થશે તો બ્રિટીશ હીંદના કાયદા પ્રમાણે તેવા માણસને જન્મ દેશનિકાલની અથવા ઓછી એવી દંડની સજા થશે. જનરલ હરટઝોગ અને તેના અનુયાયીઓ એટલા નસીબદાર છે કે તેઓનું રહેઠાણ હીંદમાં નથી. કેમકે જો તેઓ હીંદમાં રહેતા હોત અને જે જેવી ઉક્તીઓ તેઓ સાઉથ આફ્રિકામાં કરી શકે છે તેવી ઉક્તીઓ તેઓ હીંદુસ્તાનમાં કરી હોત ત્યાં તેઓની ઉપર અનેક પ્રકારે કામ ચાલી શકતે ! ! ભાઈઓ, આપણી સમક્ષ જે વખત રહ્યો છે તેટલા વખતમાં બીલોની સઘળી વીગતોમાં આપણાથી ઉતરી શકાય તેમ નથી. ઇગ્લાંડની અંદર સ્ટાર ચેમ્બરની જે રૂઢીઓ હતી તેને પણ આંટી દેનારી રૂઢીઓ આ બીલોમાં દાખલ કરવામાં આવી છે. અને જો કોઇ પણ ભુલે ચુકે સરકારની નાખુશી મેળવશે તે હીંદની આપખુશી અમલદારોની સત્તાઓનો ભોગ થઈ પડશે. હીંદે બ્રિટીશ શહેનશાહતને જે મહાન વફાદારી બતાવી છે અને મનુષ્ય અને અઢળક નાણાની જે ઉદાર મદદ કરી છે તેનો બદલો હીંદને આ જુલમી કાયદાઓથી આપવામાં આવ્યો છે. હીંદ તો વફાદાર છે અને સદા વફાદાર રહેશેજ પરંતુ તેના બદલા તરીકે તેઓ માત્ર એટલુંજ માગે છે કે બ્રિટીશ રાજમાં મનુષ્ય તરીકે જીવવાનો અને મરવાનો તેઓને હક મળે. ભાઈઓ, આ સંજોગોમાં આપણે જેવી આશા રાખી શકાએ તેવુંજ બન્યું છે. આ બીલોને લીધે આપણા લોકોમાં ઘણીજ અશાંતિ ફેલાઈ હતી પરંતુ એ અશાંતિની દરકાર કરવામાં આવી નહીં. તેને પરિણામે આપણે જોઈએ છીએ કે જે નરને માટે આપણે ઘણુંજ માન ધરાવીએ છીએ જેમને આપણું માનીએ છીએ જેમણે પોતાની જીંદગીનો કીમતી વખત આપણી વચ્ચે રહી આપણી સ્થિતિ સુધારવાને નિસ્વારથપણે મહેનત કરવામાં ગાળ્યો છે તે મી. ગાંધી આ બીલો ઉપર ઘણા ઉજાગરાઓ કરવા પછી આ ટાંકણે આગળ પડ્યા છે અને બીલો સામેના આપણા વાંધા વિષે સરકારને અસરકારકપણે અસર કરવાનો મારગ આપણા ભાઈઓને બતાવી આપ્યો છે. અને એ સત્યાગ્રહના મારગમાં તેઓએ હીંદના સુખ દુઃખનું ભાન કરનાર નમ્ર અને સુંદર આત્મા મીસીસ સરોજની નાયડુ અને બીજો મહાન આત્મા કે જેને આપણે અત્યંત ચાહીએ છીએ તે મીસીસ ગાંધીને પોતાની સાથે સામેલ કીધાં છે. આ હિલચાલ અને વળી ખાસ કરીને જેમાં આપણા માનવંત આગેવાન સામેલ છે તેમાં જરમનનો હાથ રહેલો છે એમ કહેવું એ તો અત્યંત અજાયબી ભરેલું અને માની ન શકાય તેહુંજ છે. કોઈ પણ પ્રકારના બળાત્કાર તરફ આપણે દિલસોજી ધરાવતાજ નથી. આત્મબળથી એ વિરૂદ્ધ છે હીંદમાં થએલી જાન માલની ખુવારીને માટે આપણે દિલગીર છીએ. એ સંબંધી સ્થાનિક છાપાઓએ હેવાલ આપેલો છે અને તેમાં બે મત હોઈ શકતા નથી. છતાં થોડી મુદતને માટે સત્યાગ્રહની હિલચાલ બંધ પડી છે એ જાણી આપણે ખુશી થઈએ છીએ અને આપણે એવી આશા રાખીશું અને પ્રારથના કરીશું કે સરકાર એ આત્મબળ રૂપી શસ્ત્રનો આપણા ભાઈઓને ફરી ઉપયોગ કરવાપણું રહેવા દેશે નહીં. સત્યાગ્રહ શરૂ થવાના જે કારણો છે તે કારણો દુર કરી દેવાની સરકારમાં શક્તિ રહેલી છે.

આજે યુનીયનમાં આપણી ઉપર પડતા દુઃખો સંબંધી કેટલાક ઠરાવો પણ તમારી સમક્ષ રજુ કરવામાં આવશે. અને તેને તમારો એકમતી ટેકો આપવા સાથે તમારે એટલું ભુલવું નહીં જોઈએ કે આપણી પ્રથમ ફરજ આપણી માતૃભુમી તરફ લક્ષ આપવાની રહેલી છે. આપણી મુસીબતો હમેશાં આપણી સાથે જ છે અને તેનો ઉપાય આપણાજ હાથમાં છે. અને આપણી સ્થિતિ યુનીયનમાં કેવી છે એ જ્યારે આપણે સમજતા થઈશું અને સમસ્ત યુનીયનમાં એકત્ર થઈ વરતતા થઈશું ત્યારે સરકાર મનુષ્ય તરીકે આપણે જે મેળવવાને હકદાર છીએ તે આપણને આપશેજ તેમાં કંઈજ સંદેહ નથી.

પસાર થએલા ઠરાવો

તે પછી નીચે પ્રમાણેના ઠરાવો સરવાનુમતે પસાર થયા હતા. જેની ઉપર બોલનારાઓએ સમયાનુસાર વિવેચનો કીધા હતાં.

(૧) "ડરબનમાં મળેલી ત્યાંના વતની હીંદીઓની આ જાહેર મીટીંગ, રોલેટ કમીશન ઉપરથી રચાએલા અને જે સ્વતંત્રતાને બ્રિટીશ બંધારણ અતિ પવિત્ર ગણે છે એ સ્વતંત્રતા વફાદારમાં વફાદાર શહેરી પાસેથી પણ છીનવી લેનારા કાયદા હીંદીઓ ઉપર નાખવાના હીંદની સરકારે કરેલા નિશ્ચય તરફ ઉંડો ખેદ દરશાવે છે."

ઉપલો ઠરાવ પ્રમુખ તરફથી મુકવામાં આવ્યો હતો અને તેને મી. બી. એમ. જી. સીગામણીએ ટેકો આપ્યો હતો અને મી. ટી સી. ભુટલેએ વધુ ટેકો આપ્યો હતો

(૨) "આ મીટીંગ બળાત્કાર અને જાનોની ખુવારીના ખબરથી જો કે ખેદ પામે છે છતાં સત્યાગ્રહના સિદ્ધાંતમાં પોતાનો સંપુરણ વિશ્વાસ દરશાવે છે અને અત્યંત અગત્યના વખતમાં આપણા ભાઈઓ ઉપયોગમાં લઈ શકાય એવું જોર થયું છે એમ માને છે. વળી તેઓ સ્વદેશાભિમાનથી આ અન્યાયી કાયદાઓની સામે થયા છે તેઓની વાસ્તવીક અભિલાષાઓને સઘળી રીતે બનતો ટેકો આપવાનો આ મીટીંગ ઠરાવ કરે છે."

ઉપલો ઠરાવ મી. ભીખાસી મહારાજે મુક્યો હતો, મી લછમન પાંડુએ ટેકો આપ્યો હતો અને મી. એચ. આઈ. જોશીએ વધુ ટેકો આપ્યો હતો.

(૩) "નાટાલના હીંદીઓની આ મીટીંગ, સ્થાવર મીલ્કત મેળવવાની અને તેની માલીકી ધરાવવાની પોતાના ટ્રાંસવાલના ભાઈઓની કાયદેસર માગણીને મજબુત ટેકો આપે છે અને એમ માને છે કે આપણાથી પોતાના નિરવાહ ચલાવવાના હીંદીઓના હકને છીનવી લેવાનો પ્રયાસ જેઓ બ્રિટીશ શહેરી તરીકેનું ચાલુ થે છે તેઓને અતિ અન્યાયકર્તા છે. અને એવી આશા રાખે છે કે સરકારે હીંદી કોમના હયાત હકોનું રક્ષણ કરવાની જે કબુલાત આપી છે તે કબુલાતને પોતે વળગી રહેશે."

ઉપલો ઠરાવ મી. એમ. પી. નાયડુ મુકયો હતો, મી. આર. ભગવાને ટેકો આપ્યો હતો અને મી મહમદ ઈબ્રાહીમે વધુ ટેકો આપ્યો હતો.

(૪) "હીંદીઓની આ મીટીંગ હીંદીઓને યુનીયનના એક પ્રાંતમાંથી બીજા પ્રાંતમાં જવા સંબંધી રાખવામાં આવેલું બંધન દુર કરવા અને ઈમીગ્રેશન રીસ્ટ્રીકશનના કાયદાના તેમજ તેની રૂએ થએલા ધારાઓનો ન્યાયથી અને દિલસોજીથી અમલ કરવામાં આવે તેવા પગલાં લેવા યુનીયન સરકારને અરજ કરે છે."

ઉપલો ઠરાવ મી. એમ. સી. આંગલીયાએ મુકયો હતો અને મી. આર. ભગવાનજીએ ટેકો આપ્યો હતો.

(૫) "નાટાલના હીંદીઓની આ મીટીંગ નાટાલ મ્યુનીસીપલ એસોસીએશન કર કરશે પોતાના ઠરાવ મ્યુનીસીપલ [illegible] ટેરીટોરીઝમાં હીંદીઓના [illegible] ઈરાદાવાળા ઠરાવો દાખલ કરે છે [illegible] ઠરાવ કરે છે અને આજ સુધી એવી રંગદ્વેષી કલમો દાખલ કરવાના પ્રયાસોને મંજુરી નહીં આપવા બદલ આ મીટીંગ ના એડમીનીસ્ટ્રેટર અને નાટાલની પ્રોવિન્સીયલ એકઝેકયુટીવના વસ્ત પોતાનો આભાર નોંધ લે છે અને એજ પ્રમાણે હીંદી કોમના હકોનું રક્ષણ કરવાનું તેઓ ચાલુ રાખશે એવી આશા દર્શાવે છે."

ઉપલો ઠરાવ મી. રૂકનુદીને મુકયો હતો. મી. એ. એચ. કાજીએ ટેકો આપ્યો હતો અને મી. સી. ડી. પ્રાગજીએ વધુ ટેકો આપ્યો હતો.

(૬) "આ મીટીંગ માને છે કે દક્ષિણ આફ્રિકામાં કાયદેસર રહેવાનો હક ધરાવતા સઘળા સ્ત્રી પુરૂષો જેઓ યુનીયનના એ સંબંધી કાયદાની માગણીને અનુસરી શકે છે તેઓને પોલીટીકલ ફ્રેન્ચાઈઝનો હક આપવાનો હવે વખત આવ્યો છે અને એવી ઉદાર નીતી કેપ પ્રોવીન્સમાં વરતે છે તેવીજ નીતી યુનીયનના સઘળા ભાગોમાં હોવી જોઈએ."

ઉપલો ઠરાવ મી. બી. એ. મેઘરાજે મુકયો હતો, મી. એમ. એ. મજીદે ટેકો આપ્યો હતો અને મી. એ. [illegible] વધુ ટેકો આપ્યો હતો.

(૭) "આ મીટીંગ યુરોપીઅનો મફત કેળવણીનો જે લાભ લે છે અને જે લાભ હવે કલરડ લોકોને પણ આપવાની તઈયારીમાં છે એ લાભ હીંદીઓને પણ અપાય એવી પ્રોવિન્સીયલ એકઝેકયુટીવને નમ્ર વિનંતિ કરે છે અને માત્ર અમુક વરગોને મફત કેળવણીની સગવડ કરવાને બીજાઓની [illegible] હીંદીઓ ઉપર પણ જે [illegible] કર નાખવામાં આવ્યો છે એ કેટલો અન્યાયી છે એ તરફ એકઝેકયુટીવનું વિનંતિ પુરવક ધ્યાન ખેંચે છે."

ઉપલો ઠરાવ મી. એ. ક્રીસ્ટોફરે મુકયો હતો. મી. એ. ડી. પીલેએ ટેકો આપ્યો હતો અને મી. ભેસ. એસ. આમદે વધુ ટેકો આપ્યો હતો.

(૮) "આ મીટીંગ ઉપલા ઠરાવોની નકલ હીંદના આપણા ભાઈઓ ઉપર અને સત્તાધીશો ઉપર મોકલી આપવાની પ્રમુખને સત્તા આપે છે."

ઉપલો ઠરાવ મી. મેઓયલે મુકયો હતો. મી. ગુલાબસીંગે ટેકો આપ્યો હતો અને મી. વી. ડી. મહેતાએ વધુ ટેકો આપ્યો હતો.

બીજી ખાસ મીટીંગ

નીચે પ્રમાણેનો ઠરાવ ઉપલી મીટીંગમાં મી. સોરાબજી રૂસ્તમજીએ મુકવાની માગણી કીધી હતી અને મીટીંગ સમક્ષ વાંચી સંભળાવ્યો હતો. જો કે આખી મીટીંગ એ ઠરાવની તરફેણમાં હતી છતાં કેટલાક જેઓની સંખ્યા ઘણીજ જુજ હતી તેઓ વિરૂધ હતા. મી. એ. ક્રીસ્ટોફર તથા મી. એલ. ગેબ્રીયલે તેની વિરૂધમાં ભાષણ કીધાં હતાં અને મીટીંગને એ ઠરાવ પસાર નહી કરવા સમજાવવાનો પ્રયાસ કીધો હતો કેમકે તેઓના વિચાર મુજબ એ ઠરાવ [illegible] નહીં હતો. ઘણી ગરમાગરમ ચરચા થતાં પ્રમુખ સાહેબ એ ઠરાવ મીટીંગના કારસ્થાનમાં નહીં જણાવેલો હોવાથી [illegible] બહાર ગણી મીટીંગ બરખાસ્ત કરી દીધી હતી. [illegible] હતી જો કે કેટલાક એ ઠરાવના વિરોધીઓ ચાલી ગયા હતા.

આ બીજી મીટીંગમાં મી. સોરાબજીએ પોતાનો ઠરાવ મુકયો હતો જે નીચે પ્રમાણે હતો: "નાટાલના હીંદીઓની આ ખાસ મીટીંગ સુલેહની ઉજવણીની વ્યવસ્થા કરવાને નીમાએલી કમીટીમાં જે હીંદી પ્રતિનિધિઓ છે તેઓને પોતાની જગ્યાઓનું રાજીનામું તરતજ આપી દેવા જણાવે છે. કારણ કે જ્યારે હીંદુસ્તાનમાં આપણા ભાઈઓને રોલેટ બીલો-કાળા બીલો રૂપી અન્યાયી કાયદા દાખલ કરી રીબાવવામાં આવે છે તે વખતે દક્ષિણ આફ્રિકાના હીંદીઓને માટે સુલેહની ઉજવણી હોઈ શકેજ નહીં."

આ ઠરાવને મી એ. આઈ. કાજીએ ટેકો આપ્યો હતો અને મી. બી. એલ. [illegible] અનુમોદન આપ્યું હતું અને [illegible]

જોહાનીસબર્ગમાં મીટીંગ

(અમારા ખબરપત્રી તરફથી)

ટ્રાંસવાલ બ્રિટીશ ઈન્ડિયન એસોસીએશનની એક તાકીદની ખાસ મીટીંગ મી. અસવાતના પ્રમુખપણા નીચે પાટીદાર હોલમાં ગયા રવીવાર તા. ૨૭મીએ મળી હતી. મીટીંગ બોલાવવાનો હેતુ હાલમાં હીંદુસ્તાનમાં ચાલી રહેલા ગંભીર મામલાનો વિચાર અને મહાત્મા ગાંધીજીએ ઉઠાવેલી સત્યાગ્રહની હિલચાલને ટેકો આપવાનો હતો. જો કે મીટીંગની જાહેરાત બહુજ ટુંકી અપાઈ હતી છતાં હોલ ચીકાર ભરાઈ ગયો હતો. પ્રમુખ મી. અસવાતે હાલ હીંદુસ્તાનમાં જે ગંભીર તોફાન ચાલી રહયું છે તે બાબત ઉપર બોલતાં જણાવ્યું કે ફકત રોલેટ બીલના કારણેજ હાલની સ્થિતિ ઉભી થઈ છે. [illegible] કાઉન્સીલના લોક નીયુકત સભાસદોની એકમતી વિરૂધતા અને હીંદુસ્તાનના એક ખુણાથી બીજા ખુણા સુધીના દરેક નાના મોટા શહેરો અને ગામડીઆનો સખત વિરોધ છતાં વાઈસરોય અને તેના સાથીઓએ બીલ પસાર કરવાની નહીં ઈચ્છવાજોગ હઠ પકડી અને રોલેટ બીલને કાયદાનું રૂપ આપ્યું હોવાથી જ હાલની ઉશ્કેરણી ચાલુ થઈ અને જેમાં કેટલાક નિરદોષ [illegible] આપણા ભારતવાસીઓ સરકારની [illegible] મશીનગન અને એરોપ્લેનના ગોળાના ભોગ થઈ પડયાં કે જે ગોળાનો ઉપયોગ કરી જરમનોજ કરતા હતા એવું કહેવાતું હતું. વળી હાલના તોફાનનું કારણ ટરકી સલતનતના પડવાથી મુસલમાનો ઉશ્કેરાયા અને કેટલાક જરમન એજન્ટોથી કેટલાક [illegible] ઉશ્કેરાયા અને હાલનું પરિણામ આવ્યું એવું હીંદુસ્તાનના નામદાર વાઈસરોય જણાવે છે. પણ તે હદ ઉપરાંત જુઠાણું છે. ખરું કારણ તો ફકત રોલેટ બીલોજ છે. મહાત્મા ગાંધીની સત્યાગ્રહની હિલચાલના પ્રમુખે વખાણ કરી તેમની હિલચાલમાં વિશ્વાસ રાખી સૌને મળતા રહેવા સલાહ આપી હતી. બીજા ભાષણ કરનારાઓએ પણ બહુજ જુસ્સાદાર ભાષામાં વાઈસરોયના પગલાંને વખોડી કાઢી મહાત્મા ગાંધીજીની હિલચાલને ટેકો આપ્યો હતો.

ઠરાવો

સૌ મળી નીચે પ્રમાણેના ઠરાવો સરવાનુમતે પસાર થયા હતા:

(૧) ટ્રાંસવાલ બ્રિ. ઈન્ડિયન એસોસીએશનની જોહાનીસબરગ ખાતે તા. ૨૭ એપ્રીલ ૧૯૧૯ના દિને મળેલી ખાસ મીટીંગ હીંદી પ્રજાના એકમતી વિરોધની સામે થઈ રોલેટ બીલ પસાર કરવામાં

વાઈસરોય અને તેમના નીમાયલા સલાહકારોએ લીધેલી વલણ તરફ પોતાની સરવથા નિરાશાની નોંધ લે છે. આ કાયદા પહેલાં હીંદી શહેનશાહતની તદન શાંત સ્થિતિ હતી તે જોતાં આ મીટીંગ માને છે કે આ બીલો બીનજરૂરી અને અનીમંત્રીત છે અને તેથી હીંદી પ્રજાનુ અપમાન કરનારાં અને નામોશી લગાડનારા છે. હીંદી રાજ્યકીય સુધારા સંબંધી શાહી સરકાર અને રાજનીતીજ્ઞોએ ઉપરાઉપરી આપેલાં વચનો અને ખાત્રીઓથી આ કાળા કાયદા ઓ સરવથા વિરૂધ્ધ છે અને સંકટને સમયે હીંદી શહેનશાહતે મરજીયાત રીતે આપેલા મહાન ભોગોના બદલામાં અકૃતજ્ઞતા બતાવનારાં છે. હાલ હીંદમાં વરતતો અસંતોષ એ રાજદ્રોહી ચળવળનું પરિણામ છે એવી વાતને અને ઓટોમન શહેનશાહતની પડતીને લીધે આ અસંતોષ છે એવા અણછાજતા દાળને આ મીટીંગ દ્રઢતાથી વખોડી કાઢે છે. અને આવા ખુલાસાને સ્વરાજ્ય અને આત્મનિશ્ચયની હીંદની કાયદેસર હિલચાલને કચડી નાખવાના હીંદની બ્યુરોકરસીએ ઘડી કાઢેલી એક હલકી કપટ બાજી તરીકે ગણે છે."

ઉપલો ઠરાવ મી. એમ. જી. પટેલે મુકયો હતો. મી. આર. સરફુદીને ટેકો આપ્યો હતો અને મેસરસ પી. નાયડુ, એ. આઇ ગબરૂ અને ડી કલ્યાણજીએ અનુમોદન આપ્યું હતું.

(૨) "આ માસ મીટીંગ મોન્ટેગ્યુ ચેમ્સફરડની સુધારાની યોજનામાં જણાવેલા ઉદ્દેશનો સરવથા ભંગ કરનારા રોલેટ બીલો અને એવા હરકત કરનારા અન્ય પગલાંઓના સંબંધમાં મહાત્મા ગાંધી અને તેઓના અનુયાયીઓની માગણીને અંતઃકરણ પુરવક ટેકો આપે છે અને શહેનશાહતની તવારીખમાં અગાઉ કદી નહીં થએલા એવા નામોશી ભરેલા આ કાયદાને ઇન્સાફને ખાતર અને હીંદી પ્રજાને વખતો વખત અપાએલા વચનોને ખાતર કાયદા પોથીમાંથી રદ કરવાની શાહી સરકારને અરજ ગુજારે છે. આ મીટીંગનો એવો દ્રઢ અભિપ્રાય છે કે કાયદા પોથીમાં આ અપમાન ભરેલો કાયદો રહેવાથી હમેશને માટે અસંતોષ, અશાંતિ અને અસ્વસ્થતા માત્ર હીંદી શહેનશાહતમાંજ નહીં પણ જ્યાં જ્યાં હીંદીઓ વસે છે ત્યાં રહેશે. આ મીટીંગ એવો મત ધરાવે છે કે આ એકજ કાળરૂપ ફટકાથી હીંદી સરકારે પ્રજાને ઈતબાર સરવથા ખોયો છે અને શાહી સરકારને પોતે દિલ્હી દરબાર વખતે કરેલી સુચનાં અમલમાં મુકી વાઈસરોયની ઉચ્ચ પદ્ઘીએ બાદશાહી કુટુંબના એક સભ્યને મુકવાની અરજ ગુજારે છે. અને એવી ખાત્રી દરશાવવા ઇચ્છે છે કે આવું પગલું શહેનશાહની પ્રજાઓમાં સારી લાગણી ઉત્પન્ન કરાવનારૂં થઈ પડશે હીંદી અને યુરોપીયન વસ્તી વચ્ચે સ્નેહભાવ વધારનારૂં અને બ્રિટીશ શહેનશાહતની કીર્તી વધારનારૂં થઇ પડશે."

ઉપલો ઠરાવ મી. એમ. પી. ફેન્સીએ મુકયો હતો. મી. આર. વી. પટેલે ટેકો આપ્યો હતો અને મેસરસ પી. કે. નાયડુ સુલેમાન પટેલ અને ખુશાલભાઇ ભોરારજીએ અનુમોદન આપ્યું હતું.

હીંદમાં રોલેટ બીલે વરતાવેલો કેર

રુટરના તારોમાંથી જાણવાજોગ ખબરો

લંડન એપ્રીલ તા. ૧૯.—પંજાબથી આવેલા ખબરો ઉપરથી જણાય છે કે કાસુમાં ત્રીજોરી ઉપર હાથ નાખવામાં આવ્યો હતો અને બે બ્રીટીશ અમલદારો જખમી થયા હતા અને સીપાઈ મારયો ગયો હતો.

અમરતસરથી એપ્રીલ તા. ૧૭મીના સંદેશામાં જણાવાય છે કે સભાઓ ભરવાનો મનાઈ હુકમ થવા છતાં અનેક સભાઓ ભરાઇ હતી જેને પરીણામે લશ્કરને બંડખોરો ઉપર બંદુકનો મારો ચલાવવો પડયો હતો જેથી બસોએકને ઈજા થઈ હતી.

ખેતીવાડીના લતામાં ખળભળાટ કરનારાઓ સરકારી મીલકતને નુકસાની પહોંચાડે છે અને રેલગાડીઓમાં લુંટ ચલાવે છે.

દીલ્હીમાં શાંતી થતાં જ્યારે દુકાનો પાછી ખુલી ત્યારે મુસલમાન બંડખોરોનું એક ટોળું વચ્ચે પડયું જેથી પોલીસને ગોળી છોડવી પડી હતી અને ટોળું વીખેરાયું હતું. ચાર પોલીસ જખમી થયા હતા. તે પછી શહેરમાં શાંતી થઈ હતી. પણ લશ્કરી ચોકી રાખવામાં આવી હતી

એપ્રીલ તા ૧૩મીએ પેશાવરમાં દુકાનો બંધ કરવાનો પ્રયત્ન થયો હતો અને મહાસભાઓ ભરાઈ હતી જેમાં હીંદુઓએ ભાગ લીધો હતો. બ્રીટીશ માલનો બહીષ્કાર કરવાની હીમાયત કરનારા ભાષણો થયાં હતાં પણ કંઈ ખળભળાટ થયો નહોતો.

કલકતામાં શાંત છે. ત્યાંની વસ્તીના વીનીત પક્ષે એક જાહેરનામું બહાર પાડી સત્યાગ્રહની હીલચાલને વખોડી છે.

મુંબઇમાં શાંત છે. પણ મુસલમાનોમાં ખળભળાટ વરતે છે.

પ્રેસબ્યુરોએ વાઇસરોય તરફથી તા. ૧૯મીની તારીખનો એક રીપોરટ બહાર પાડયો છે જેમા જણાવાય છે કે લાહોરમાં વધારાનું લશ્કર આવી પહોંચ્યું છે અને આખા ઈલાકામાં તેની વહેંચણી કરવામાં આવે છે.

તા. ૧૮મીએ લશ્કરને ગોળી બહાર કરવા પડવાથી ૨૫ અકસ્માત થયા હતા. એક માણસ મારયો ગયો હતો

પેશાવરમાં વેપારીઓએ દુકાનો બંધ કરવાની ના પાડી હતી.

લંડન એપ્રીલ તા. ૧૯ (અસુરો)—વાઈસરોય બીજા એક રીપોરટમાં જણાવે છે કે: અમરતસર શહેરના બંડખોરોની ટુકડીઓ ઘણે ભાગે મુસલમાન ગુન્ડાઓની બનેલી હોય છે કે જેઓને ધરલામીક અને હીંદુ ચળવળીયાઓ તરફથી ઉશ્કેરવામાં આવે છે. સીખ લોકોના ગામડાઓની સ્થિતી સારી જણાય છે. અને હજુ સુધી મુસલમાનોનું તોફાન ઉત્તર તરફ ફેલાયું નથી.

મુંબઈમાં ઉશ્કેરણી કરનારી પત્રીકાઓ વહેંચતા બે ચળવળીયાને પકડવામા આવ્યા છે.

રૂટરનો મુંબઇનો ખબરપત્રી તા. ૧૮મીના તારમાં જણાવે છે કે મી ગાંધીએ એક પત્ર લખી થોડી મુદતને માટે સત્યાગ્રહ બંધ રાખવાની સુચના કરી છે. અને તેમના અનુયાયીઓને નીયમ ફેલાવવામાં સરકારને સબળી રીતે મદદ કરવા જણાવ્યું છે.

રૂટરનો લાહોરનો ખબરપત્રી જણાવે છે કે પંજાબના મુસલમાન આગેવાનોએ એક જાહેરનામામાં પોતાના દેશી ભાઈઓ અને ખાસ કરીને મુસલીમોને સત્યાગ્રહ છોડી દઈ સતાધીશોને તાબે થવાની અને શાંતી ફેલાવવાના પગલાં લેવા વીનંતી કરી છે.

રૂટરનો સીમલાનો ખબરપત્રી તા. ૨૦મીના જણાવે છે કે ગુજરાતમાં મારશલ લૉ જાહેર કરવામાં આવ્યો છે.

તા. ૨૨મીના તાર ઉપરથી જણાય છે કે દીલ્હીના વેપારીઓ બીજી જગ્યાઓના વેપારીઓ ઉપર તેઓની હુંડીઓ નહીં સ્વીકારી દબાણ કરે છે અને દીલ્હીના જાસુસો પંજાબમાં ચળવળ કરે છે.

લંડન એપ્રીલ તા. ૨૩—હીંદના વાઇસરોયનો પ્રેસબ્યુરોએ બહાર પાડેલા તા. ૨૨મીના રીપોરટમાં જણાવાય છે કે પંજાબમાં રાજદ્રોહી મીટીંગના કાયદાનો અમલ લીઆલપુર ડીસ્ટ્રીકટ સુધી લંબાવાયો છે.

મુંબઇ અને આખા ઇલાકામાં શાંતી છે. મુસલમાનોની લાગણી મી. ગાંધીની સામે ઉશ્કેરાતી જાય છે. મી. ગાંધીએ પોતાના અનુયાયીઓને સરકારને હમણા મદદ કરવા સુચવ્યું છે. દુરાચરણ કરનારાં તત્વો એટલા બધા વધી જશે એવી મી. ગાંધીને આશા નહોતી. મી. હોરનીમેને એવો અભિપ્રાય દર્શાવ્યો હતો કે અનીષ્ટ કામ કરનારાઓ જે સત્યાગ્રહના સિદ્ધાંતના સબળી રીતે વિરોધી છે તેઓએ આં હીલચાલને અપવીત્ર કરી દીધી છે.

મી. ગોકળભાઇ ખુશાલભાઈ તથા મી. કલાભાભાઈ મંગા જેઓ જોહાનીસબરગથી થોડા વખત થયાં ડરબન આવ્યા હતા તેઓએ જોહાનીસબરગ પાછા ફરતાં પહેલાં મી. છોટુભાઇ દેસાઇ સાથે ગયા બુધવારે ફીનીકસ સંસ્થાની મુલાકાત લીધી હતી. તેઓ તરફથી ઇ. ઓ. ના નીભાવ અરથે મળેલા પા. ૨ના અમે આભાર સાથે સ્વીકાર કરીએ છીએ.

રોલેટ બીલો વિષે સમજુતી

'રોલેટ બીલ વિષે સમજુતી' એ નામનું સત્યાગ્રહ લેખમાળામાંનું એક ચોપાનીયું સત્યાગ્રહ સભા તરફથી મી. ગાંધીએ લખ્યું છે જેમાં બીલોની ખાસ કલમો આપી તેની ટીકા આપવામાં આવી છે. અમારા વાંચનાર વાચકોને અર્થે એ જેમ અત્રે આપીએ છીએ

સને ૧૯૧૯નાં બિલ નં. ૨ નો સાર.

બિલનો હેતુ

એ છે કે ખાસ સ્થિતિ ઉત્પન્ન થાય ત્યારે સાધારણ ફોજદારી કાયદામાં અપાયલી છે તેના કરતાં સરકારને વધારે સત્તા આપવી અને સરકાર તે જરૂર પ્રસંગે વાપરે.

આ બિલને વિષે સરકારે વિલાયતથી હીંદી મંત્રીની કાઉન્સીલની પરવાનગી પહેલેથી મેળવી લીધેલી છે.

કલમ ૧:

આ કાયદાનું નામ ભયંકર સમયે ફોજદારી કાયદામાં રહેલી સત્તા કરતાં વધેલ સત્તા આપનારો કાયદો. આ કાયદો આખા હીંદુસ્તાનને લાગુ પડે છે.

જાણવા જોગ કલમો.

ગવરનર-જનરલની કાઉન્સિલને જ્યારે ખાત્રી થાય કે અમુક ગુન્હાઓ આખા હીંદુસ્તાનમાં કે તેના કોઈ પણ ભાગમાં ચાલી રહેલા છે, અને કોમી સહીસલામતીને સારૂ એ ગુન્હા વિષે તુરત કામ ચલાવવાની જરૂર છે, તો તે, ગેઝેટમાં જાહેરનામું પ્રસિદ્ધ કરીને જાહેર કરી શકે છે કે તે જાહેરનામામાં જણાવેલા ભાગમાં આ કાયદો લાગુ પાડવામાં આવશે.

કલમ ૩:

જ્યારે સ્થાનિક સરકારને એમ જણાય કે અમુક માણસના ઉપર આ કાયદાની રૂએ કામ ચલાવવું જોઈએ, ત્યારે કોઈ પણ સરકારી અમલદારને તે હુકમ કરી શકે છે કે મજકુર અમલદારે એવા માણસની સામે ચીફ જસ્ટિસની પાસે ફરિયાદ કરવી.

આવી ફરિયાદ; ઉપર કહ્યા પ્રમાણે અમુક પ્રદેશને આ કાયદો લાગુ પાડવો જોઈએ એવી ગેઝેટમાં નોટિસ બહાર પડયા પહેલાંની તારીખે થયલા ગુન્હા વિષે પણ કરી શકાય છે.

ફરિયાદમાં ગુન્હો, તોહમતદારનું નામ ઠામ, ગુન્હાનો વખત, તેનું સ્થળ અને બીજી હકીકત, જે ફરિયાદી અમલદાર જાણતો હોય તે, દાખલ કરવી કે જેથી તોહમતદારને પોતાની સામે આરોપાયલા ગુન્હા વિષે ખબર પડે.

આ ફરિયાદમાં ચીફ જસ્ટિસને યોગ્ય લાગે તે પ્રમાણે વધારે હકીકત નોંધવાનો હુકમ તે કરી શકે છે, અને આવી ફરિયાદની નકલ તોહમતદારને આપવી.

કલમ ૫:

આમ તોહમતદારને નોટિસ પહોંચ્યાં પછી ચીફ જસ્ટિસે કામ ચલાવવાને સારૂ હાઈકોરટના ત્રણ જડજોને નીમવા.

કલમ ૬:

સદરહુ કોરટ આવો મુકદ્દમો ગુન્હાવાળા પ્રાંતની પોતાને યોગ્ય લાગે તેવી કોઈ પણ જગાએ ચલાવી શકે છે, પણ ગવરનર-જનરલની કાઉન્સિલને જાહેરનામું કાઢી, ન્યાયની ખાતર યોગ્ય જણાય તો સદરહુ મુકદ્દમો બીજી કોઈ પણ જગ્યાએ ચલાવવાનું ફરમાવવાનો પણ અધિકાર છે.

કલમ ૯:

ફરિયાદ નોંધાયા પછી તોહમતદાર કામ ચલાવવાને સારૂ વધારેમાં વધારે ૧૦ દિવસની મુદત માગી શકે છે.

કલમ ૧૦:

જે જે સાક્ષીઓને તપાસવામાં આવે તેના પુરાવાનો સાર માત્ર નોંધવાને કોરટ બંધાએલી છે.

[ટીકા:-જે વકીલ નથી તે પણ સહેજે સમજી શકશે કે આમ સાક્ષીઓની જુબાનીનો સાર માત્રજ નોંધવાથી ભારે ગેરઈન્સાફ થઈ શકે છે. બધા સાક્ષીઓ તપાસ્યા પહેલાં પુરાવાના કયા ભાગ ઉપર કેટલું વજન દેવું એ કોઈ પણ જડજ નથી કહી શકતો.]

કલમ ૧૧:

જાહેર લાભને ખાતર અથવા તો કોઈ સાક્ષીનાં રક્ષણને ખાતર કોરટને એમ જણાય કે કોરટમાં ચાલેલું બધું અથવા તેમાનું ગમે તેટલું કામ પ્રસિદ્ધ થતાં અટકાવવું ઘટે છે તો તેવી અટકાયત કરવાનો કોરટ હુકમ કરી શકે છે.

કલમ ૧૩:

ફરિયાદી તરફનો પુરાવો પુરો ન થાય ત્યાં સુધી કોરટ તોહમતદારને કંઈ સવાલ નથી પુછી શકતી; પણ ત્યાર બાદ અને તોહમતદાર પોતા તરફનો પુરાવો શરૂ કરે તેના પહેલાં, તોહમતદાર સોગંદ ઉપર પોતાની જુબાની આપવા ઈચ્છે છે કે નહીં તે કોરટ પુછશે; જ્યારે તેને ખબર આપશે કે જો એ પ્રમાણે જુબાની આપશે તો તે ઉલટ તપાસને પાત્ર થશે.

જો તોહમતદાર સોગંદ ઉપર જુબાની આપવાને તઈયાર થાય તો તેના ઉપર આરોપાયલો ગુન્હો જે સવાલના જવાબથી સાબિત થઈ શકે એવો કોઈ પણ સવાલ કોરટ તેને પુછી શકે છે.

કલમ ૧૪:

કોરટના જડજો વચ્ચે મતભેદ થાય તો જે ઠરાવના પક્ષમાં વધારે મત હશે તે ઠરાવ બહાલ રહેશે.

કલમ ૧૫:

તપાસ દરમ્યાન એમ જોવામાં આવે કે જે ગુન્હાનું તોહમત મુકવામાં આવેલું છે તે ગુન્હો નહીં, પણ તોહમતદારે કોઈ બીજો ગુન્હો કરેલો છે તો તેને સારૂ પણ કોરટ તેને સજા કરી શકે છે.

કલમ ૧૭:

મજકુર કોરટનો ઠરાવ એ છેવટનો અને નિરણયકારક ગણાશે, અને આવી કોરટે કરેલા કોઈ પણ હુકમ અગર સજાની સામે કોઈ કોરટ ફરી તપાસની અરજી સ્વીકારી નહીં શકે.

ભાગ ૨ જો

કલમ ૨૦:

જો ગવરનર-જનરલની કાઉન્સિલને એવી ખાત્રી થાય કે જેના વડે રાજ્યની સામેના ગુન્હા થવામાં ઉત્તેજન મળવાનો સંભવ હોય એવી જાતની હિલચાલો હીંદુસ્તાનમાં કે હીંદુસ્તાનના કોઈ વિભાગમાં ચાલી રહેલી છે તો જાહેરનામું કાઢીને તેઓ કાયદાનો આ ભાગ તે પ્રદેશમાં લાગુ પાડી શકે છે.

કલમ ૨૧:

જો સ્થાનિક સરકારને એમ લાગે કે મજકુર વિભાગમાં કોઈ માણસ, ઉપર વરણવેલી છે એવી હિલચાલની અંદર પ્રવૃત્તિ કરી રહયો છે: તો તેને વિષે સ્થાનિક સરકાર નીચે પ્રમાણે હુકમો કહાડી શકે છે:-

(ક) હુકમમાં સુચવેલી તારીખની અંદર એવા માણસે, જામીન સાથે કે જામીન વિના, વધારેમાં વધારે એક વરસની મુદત ને સારૂ પોતે સારી ચાલ ચલગતનો હશે એવા મુચલકા લખી આપવા;

(ખ) હુકમ આપ્યા પ્રમાણે પોતાના રહેઠાણની અને રહેઠાણના ફેરબદલીની ખબર આપવી;

(ગ) હુકમ આપ્યા પ્રમાણેની જગ્યાએ તેણે રહેવું;

(ઘ) જે કામ સુલેહનો ભંગ થાય એવું અથવા તો કોમી સહીસલામતીને નુકસાનકારક છે એવું સ્થાનિક સરકારને જણાય, તે કામ મજકુર માણસે નહીં કરવું;

(ચ) હુકમમાં જણાવ્યા પ્રમાણે તે વખતે તેણે પોલીસની પાસે હાજરી આપી આવવી.

[ટીકા-આ કલમથી હરકોઈ પણ માણસની ઉપર માત્ર શકથી, વગર તપાસે, ઉપર પ્રમાણેના હુકમો નીકળી શકે છે.]

કલમ ૨૩:

મજકુર હુકમોનો અમલ કરાવવાને સારૂ જે કંઈ પણ પગલાં લેવાની જરૂર જણાય તે પગલાં દરેક અમલદાર લઈ શકે છે.

કલમ ૨૪:

કલમ ૨૧માં કાઢેલો હુકમ એક મહિના પુરતો છે

કલમ ૨૫:

જ્યારે જ્યારે ઉપર પ્રમાણે હુકમ સ્થાનિક સરકાર કરે, ત્યારે ત્યારે પોતાથી બની શકે તેટલી ઉતાવળે તેણે આ કાયદાની રૂએ નીમાનારા સત્તાધિકારી પાસે ટુંકામાં તે હુકમ વિષેની હકીકત મોકલવી અને તેની અંદર હુકમ કરવાનાં કારણો બતાવવાં.

પછી નીમાયલો સત્તાધિકારી થયલા હુકમ વિષે છુપી તપાસ ચલાવશે; અને જે માણસની સામે હુકમ થયો હશે તે માણસને એ તપાસ દરમ્યાન સત્તાધિકારીને યોગ્ય લાગે તે વખતે બોલાવી ને તેની સામેના આરોપ વિષે તેને કાંઈ પણ કહેવાનું હોય તે સાંભળશે; પણ આમ કરતાં સત્તાધિકારીએ તે શખ્સને એવી

એક વાત નહીં કરવી કે જે કરતાં જાહેર સુલેહની અથવા તો કોઈ માણસની સહીસલામતી જોખમમાં આવે. વળી આવી તપાસ દરમ્યાન સ્થાનિક સરકાર તરફથી અથવા તો સદરહુ શખ્સ તરફથી કોઈ વકીલ હાજર રહી શકશે નહીં.

કેસની હકીકત તારવી કાઢવાને સારૂ સદરહુ સત્તાધિકારીને જે રીતે તપાસ કરવી સરસ લાગે તે રીત ઉપયોગમાં લેવાને તે મુખત્યાર છે; અને તપાસ ચલાવતી વેળાએ પુરાવાના કાયદાની કલમોનો અમલ કરવા તે બંધાયલો નથી.

તપાસ પુરી થયા પછી તેણે પોતાનો નિરણય સ્થાનિક સરકારને જણાવવો.

૮

મજકુર શખ્સ ઉપર જે મુદતને સારૂ દબાઈ હુકમ થયો હોય તે મુદત વીતી જાય ત્યાં સુધીમાં જો સત્તાધિકારીએ પોતાની તપાસ પુરી ન કરી હોય તો સ્થાનિક સરકાર દબાઈ હુકમની મુદત વધારવાની તે સત્તાધિકારીની સલામણ ઉપરથી તે મુદત વધારી શકે છે.

કલમ ૨૬:

સત્તાધિકારીનો રિપોર્ટ મળ્યા પછી સ્થાનિક સરકાર પોતે કરેલો દબાઈ હુકમ રદ કરી શકે છે, અથવા તો પોતાને મળેલી સત્તાની રૂએ બીજો જે હુકમ કરવો હોય તે કરી શકે છે. આવા નવા હુકમની અંદર મજકુર સત્તાધિકારીનો નિરણય બતાવવો પડશે, અને નવા હુકમની નકલ મજકુર શખ્સને આપવી પડશે.

સ્થાનિક સરકારે કરેલો હુકમ એક વરસ કરતાં વધારે મુદત સુધી નહીં ચાલી શકે; પણ જો કોમી સહીસલામતીને સારૂ જરૂરનું જણાય તો હુકમની મુદત રદ થતાં તે બીજા હુકમ કાઢી શકે છે.

આ પ્રમાણે થયેલો હુકમ તેની તારીખથી એક વરસથી વધારે સુધી ન ચાલી શકે પણ તે પુરો થતાં સ્થાનિક સરકાર ફરી પાછો એક વરસ સુધી તેને તાજો કરી શકે છે. વળી આમ થયેલો હુકમ સ્થાનિક સરકાર ગમે ત્યારે રદ કરી શકે છે, તેમાં ફેરફાર કરી શકે છે, અથવા તેને બદલે બીજો હુકમ કાઢી શકે છે, અને તેમ કરતાં ઉપર બતાવેલ સત્તાધિકારીની પાસે ફરી તપાસ કરવાની જરૂર નહીં ગણાય.

[ટીકા—આનો અરથ એમ થયો કે સ્થાનિક સરકાર સ્વેચ્છાએ ગમે તેવા હુકમ કાઢી શકે છે, અને નામના સત્તાધિકારી પણ કશા કામના નથી.]

કલમ ૨૭:

ઉપર મુજબ થયેલા હુકમોનો જે અનાદર કરશે તે માણસને વધારેમાં વધારે છ મહિનાની જેલ મળશે, અથવા તો તેને ૧૦૦૦ રૂપિયા સુધી દંડ થશે; અથવા તો બંને સજા મળશે.

કલમ ૨૯:

તપાસ કરનારી સત્તામાં ત્રણ જમેસદારોની નામણુંક હોવી જોઈએ; તેમાંનો એક ડિસ્ટ્રીક્ટ અથવા સેશન્સ જડજથી નીચા હોદ્દાનો નહીં એવો માણસ હોવો જોઈએ; અને એક સરકારી નોકરીની બહારનો માણસ હોવો જોઈએ.

કલમ ૩૦:

જે માણસની ઉપર દબાઈ હુકમ થયા હશે તેવા માણસોની નીમેલે વખતે મુલાકાત લેવાને સારૂ સ્થાનિક સરકારે મુલાકાત કમિટીઓ નીમવી, અને તે, કમિટીની સત્તા વિગેરે વિષે ધારાઓ ઘડશે.

ભાગ ત્રીજો.

કલમ ૩૨:

જો ગવરનર-જનરલની કાઉન્સિલને એમ જણાય કે કોમી સહીસલામતી જોખમમાં આવી પડે એટલે દરજ્જે અમુક ગુન્હાઓ હાલમાં કે તેનો કોઈ પણ વિભાગમાં થાય છે તો તેવા વિભાગને તે અમુક સરકારી ગેઝેટમાં જાહેરનામું કાઢીને આ ભાગ લાગુ પાડી શકે છે.

કલમ ૩૩:

જ્યારે સ્થાનિક સરકારને એમ જણાય કે કોઈ માણસ, કોઈ વિભાગમાં અમુક ગુન્હાઓમાં ભાગ લે છે, તો તેને વિષે તે, ભાગ બીજામાં જણાવેલા હુકમો કરી શકે છે, અને તે ઉપરાંત

(ક) એવા કોઈ પણ શખ્સને વગર વોરંટે પકડવાનો હુકમ કરી શકે છે;

(ખ) એવા શખ્સને અમુક જગ્યામાં અમુક શરતોથી અને અમુક હાલની નીચે અટકાયત કરવાનો હુકમ કાઢી શકે છે.

(ગ) સ્થાનિક સરકારને જણાય કે આવા શખ્સના તરફથી અમુક જગ્યાનો ઉપયોગ જાહેર સહીસલામતીને જોખમમાં નાખે એવી રીતે થયો છે, થઇ રહયો છે, અથવા થવાનો છે, તો તે જગ્યાની તપાસ કરવાનો હુકમ તે કાઢી શકે છે.

મજકુર શખ્સને જ્યાં જોવામાં આવે ત્યાં ગમે તે પોલીસ અમલદાર અથવા બીજો કોઈ અમલદાર જેને હુકમ મળે તે પકડી શકે છે.

કોઈને કેદ કરવાનો અથવા કોઈ ઘરની જડતી લેવાનો હુકમ જે અમલદારને નામવામાં આવે તેણે અમલમાં મુકવાનો છે: અને તે અમલમાં મુકવાને સારૂ જે સાધનો વાપરવા જોઈએ તે એ વાપરી શકે છે.

ઉપર પ્રમાણે જે માણસને પકડવામાં આવશે તે માણસને બાદ હુકમ થતાં સુધી વધારેમાં વધારે પંદર દિવસ સુધી, પકડનાર અમલદાર અટકાયતમાં રાખી શકે છે.

કોઇ પણ જગ્યાની જડતી લેવા હુકમની રૂએ તપાસ કરનાર અમલદાર જે વસ્તુ પોતાના ધારવા પ્રમાણે જાહેર સહીસલામતીને જોખમકારક હોય અથવા તો જોખમકારક થઇ પડવાનો સંભવ છે, તે વસ્તુનો કબજો લઈ શકે છે અને તેની વ્યવસ્થા કરી શકે છે.

કલમ ૩૬:

કલમ ૩૩ની રૂએ જ્યારે કોઈ હુકમ કરવામાં આવે ત્યારે તે હુકમ જાણે ૨૧મી કલમના રૂએ જ કરવામાં આવ્યો હોય તેવી રીતે કલમ ૨૨થી કલમ ૨૬ સુધીના ઠરાવો પ્રમાણે કામ લેવામાં આવશે.

[ટીકા:—કલમ ૨૨થી ૨૬ના ટીકા જુઓ]

કલમ ૩૭:

હરકોઈ શખસ ભાગ ત્રીજા પ્રમાણે થએલા હુકમોનો અનાદર કરશે તેને એક વરસ સુધીની જેલ મળશે અથવા તેને દંડ કરવામાં આવશે અથવા બંને સજાઓ મળશે.

ભાગ ૪ થો

ડિફેન્સ ઓફ ઇન્ડિઆ એક્ટ રદ થતાં જેઓને કલમ ૩ની રૂએ કેદમાં રાખવામાં આવ્યા હશે અને જેઓ સ્થાનિક સરકારની માન્યતા પ્રમાણે અમુક ગુન્હાઓની સાથે સંબંધ રાખતા જણાશે અથવા તો જેઓ બંગાળના સને ૧૮૧૮ના 'સ્ટેટ પ્રીઝનરસ રેગ્યુલેશન'ની રૂએ કેદમાં હશે તેવા માણસ મજકુર ભાગ ત્રીજાના શરત પ્રમાણે કેદમાં છે એમ ગણવામાં આવશે.

ભાગ ૫ મો.

જે કંઈ હુકમ આ કાયદાની રૂએ કરવામાં આવશે તેની વચ્ચે કોઈ કોરટ નથી પડી શકતી; અને જે માણસે શુદ્ધ ઇરાદાથી આ કાયદાની રૂએ 'કંઈ પણ કરેલું હશે અથવા કરવા ધારયું હશે તેની સામે કોઈ પણ પ્રકારનો દાવો કે ફોજદારી કે કંઈ કાયદેસર કામ ચાલશે નહીં.

આ કાયદાની રૂએ આપેલી બધી સત્તા એ બીજા કાયદાની રૂએ અપાએલી સત્તાની ઉપરાંત સમજવાની છે.

અપુરું.

ટરાંસવાલ કોળી હીતવરધક મંડળ

ઉપરોકત મંડળની એક જાહેર સભા ના. ૨૮મી મે ૧૯૧૯ને વાર રવીએ બપોરના બે વાગે, ફોક્સ સ્ટ્રીટપર આવેલા ગોલ્ડબરગ બાયોસ્કોપ હોલમાં મંડળની વારષીક ચુંટણી તેમજ પરચુરણ કામકાજ માટે મળશે. જે વેળાએ સરવે જ્ઞાતીબંધુઓને નીયમસર પધારવા વીનતી કરવામાં આવે છે.

લી: જેરામભાઇ પરસુભાઇ

તા. ૨૧-૫-૧૯૧૯ મંત્રી

મી. શેખ મહેતાબે બનાવેલું અંતઃકરણને પીગળાવનારૂં નીચેનું ગાયન ગયા રવીવારની ખાસ મીટીંગમાં ગવાયું હતું.

' ૧૮૫૭કે બાદ હીંદજાગા હય નીંદસે આજ '

શેર

અફસોસ ક્યા ડરબનમેં, ઈતનેહી જવાંમરદ કરદેમ'દ હુંયે,
ક્યા દુસરેકુ નહિ ખબરકે, આજ કાસ મુસીબતમેં અપેના હિંદ હય.
હવના હોતેથી નહિ જેગોશ સે, છતેછ ખાઇ જીયેગા,
અગર અપના તેલ નીકાલનેકુ, લીયે, ધાનીમેં ડાલ પીલેગા.
આજ હિંદમેં ઈન્સાનકે લીયે, બરદન કટા જાનો માલ લુટાતે હયં,
અઉર તુમ મીટીંગમેં આનેકે બદલ, હેંયા મહેન ઘરમે સોકે હય.
જરા સુનો ગોલ્ટલોકી ટ્રાંસવાલમેં'ભી, છુરી ગલે ચલતી હય,
ઈસલીયે રઈયત બીચારી લાચાર હો, કલકલાટ કર કલકલતી હય.
ડરબનમેં'ભી મ્યુનીસીપાલ વોટીંગપે, ધડાધડ ધાડ પડતી હય,
જઈસી આસમાન પર બાદલ ગરજ, કડાકડ બીજલી કડકતી હય;
હીંદીયોંકે પગાર બઢાનેમેં'ભી, બખીલાઈ બતા નૌહાક સતાતે હય,
અઈસે મેં'ધે વખ્તમે ભી, ગરીબોંકી ગેરીબાઈપે, રહેમ નહિ લાતે હય.
અગર હિંદમેં તો રાઉલેટ બીલને ધુમ મચો, ખુનકી નદીયાં બહાઈ હય,
ઔર અપને ગલેકે હાર, નાલેકે પ્રાણોંકી ગરદનપે, સમશેર ચલાઈ હય.
ક્યા ચુડી પહેન બેઠે હો ઉઠો જરા, બડી સરકારકુ ગફલતસે બેદાર કરો,
કે સલ્તનત નીભાના હોવેતો; ખુદાકે ખોફસે આજ જરા બીચાર કરો.

ગાયન

અઠારા સો સતાવનકે બાદ, હિંદ જાગા હય નિંદમે આજ,
ગાંધી નહિ રહેતા અમદાવાદ, તો રાઉલેટ બીલકા હોતા રાજ. અ.
રાઉલેટ બીલને બંદુક તાપકી, બરસાઇ બરતાદ,
એરોપ્લેનસે બોંબ છોડ કર. શાહી કીયા બરબાદ;
દગા નહિ હોવે સગા દવેઆજ, હિંદ જાગા હય નીંદસે આજ. અ.
ઈનવેસ્ટીગેશન ઓથોરીટીકુ. ડાલો સુલેમેં ફાડ,
યાતો ડક લેટરકી બાકસમેં, દફનાદો દે બધાર,
તો સુખસે કરો હિંદપે રાજ, હિંદ જાગા હય નિંદસે આજ. અ.
કલામે પલકે નકારે ખુદા હય, ઉસીકુ બંદેકા સલામ,
રાક્ષસી બીલકુ સત્યાગ્રહીયોંકે, દુરહીસે રામરામ,
સેલકા બેઠી બદે નવાજ, હિંદ જાગા હય નિંદસે આજ. અ.
જુલમી બીલાંકી નીશા ચડાકર દીવાને હર ડાલે,
નહિ માલુમકે અબ ગાંધીકે, પડે હો તુમ પાલે,
ઉતારે વાઇસરોયકી પતરાજ, હિંદ જાગા હય નીંદસે આજ. અ.
બદોબ દિનોસે હિંદુસ્તાનમેં, ચલતાથા અંધેર,
મહેતાબ રાઉલેટ બીલકા બનાઓ, નીકલે તો હો ખેર,
બેચલા, બીલકો કૌન મહારાજ, હિંદ જાગા હય નીંદસે આજ. અ.

અઠવાડીક પંચાંગ

	ખ્રીસ્તી ૧૯૧૯ મે	હીંદુ ૧૯૭૫ વેશાખ	મુસલમાન ૧૩૩૭ શાબાન	પારસી ૧૨૮૮	સુર્યોદય ક. મી.	સુર્યાસ્ત ક. મી.
શુક્ર	૨	સુદ ૨	૨	૨૪	૬ ૨૯	૫ ૨૬
શની	૩	,, ૪	[illegible]	૨૫	૬ ૩૦	૫ ૨૪
રવી	૪	,, ૫	૩	૨૬	૬ ૩૦	૫ ૨૩
સોમ	૫	,, ૬	૪	૨૭	૬-૩૧	૫ ૨૨
મંગળ	૬	,, ૭	૫	૨૮	૬-૩૨	૫ ૨૦
બુધ	૭	,, ૮	૬	૨૯	૬-૩૨	૫ ૨૦
ગુરૂ	૮	,, ૯	૭	૩૦	૬-૩૩	૫-[illegible]

FOR SALE

"Indian Opinion" Supplements

We have the following supplements on art paper for sale at one shilling per dozen, post free :—

The Hon. Dadabhai Naoroji, Mr V. A. Chettiar (Chairman Tamil Benefit Society of Johannesburg), Mr. Budree (Vice-President of the Transvaal Indian Association), The Late Mr. Narayansamy, South African Indian Stretcher-Bearer Company, Hon. Mr. Gokhale's visit, taken at Heidelburg station, Mr. L. Hans Raj B.A. (Hon. Principal D. A. V. College, President Lahore Arya Samaj), Mr. Imam Abdul Kadir Bawazeer, Mr. Omar Haji Amod Johari, Mr Joseph Royeppen B.A. (A Natal born Graduate Passive Resister), Mr. Royeppen (A Barrister Hawker), Indian Volunteer Stretcher-Bearer Corps, Three Transvaal ladies as passive resisters (Mrs. Sivprasad, Miss Minnatjee and Mrs. Somar), Mr. Ameeroodin Fajandar, Mrs. Sheikh Mehtab, Asiatic Ordinance (A Chess play Cartoon) India's Great Loyalty (Cartoon), The Late Sir Pherozeshah Mehta, Mr. Ratan J. Tata, Mrs. R. M. Sodha, Sir William Wedderburn, Bt., Pioneer Settlers of Tolstoy Farm, The Late Count Leo Tolstoy, The Late Rev. Joseph J. Doke, The Late Mr. S. Nagappan, The Right Hon. Lord Ampthill, G.C.I.E., The Triumphal Arch outside Park Station (Mr. Gokhale's Visit), Shri Sanyasi Swami Shankeranand, Mr. Sorabji Shapurji of Adajan, Hanifa Bibi, H. H. The Amir of Afghanistan, Mr. Kallenbach, Mr. Kallenbach as seen walking from the Tolstoy Farm to Johannesburg, Mr. Henry S. L. Polak, Picnic Party at Tolstoy Farm, The Late Mr. M. H. Nazar, Shri Gopal Lal Hindu Temple Verulam, The Late Miss Valliamah Moodaliar, Sons of the Empire (Indian Soldiers), The 60 Indians Deported to India by the Transvaal Government, The Indian Monument in Johannesburg, The Late Mr. Hajee Hoosen Dawad, Indian Merchants who suffered imprisonment at Standerton, Babu Rabindranath Tagore, The late Hon. G. K. Gokhale, C.I.E., Right Hon. Syed Ameer Ali, C.I.E., Sir Benjamin Robertson and Staff, Some of the Addresses presented to The Hon. Mr. Gokhale, Vrededorp Properties, The Late Mr. Abdoola Hadji Adam, Indian Strikers in Durban, (Three Pictures).

शी. पें.

बंकिम निबन्धावली.
(श्रीयुत बाबू बंकिमचन्द्र के साहित्य, धर्म, समाज और मनोरंजक निबंधोंका अनुवाद.) १ ८

स्वदेश.
(श्रीयुक्त बाबू रवीन्द्रनाथ ठाकुरके निबन्धोंका अनुवाद.) १ ५

स्वामी विवेकानन्द.
(श्रीयुत बलवन्त कोल्हटकरके लिखे मराठी नाटकका अनुवाद.) १ ३

शान्ति-कुटीर.
(श्रीयुक्त बाबू अविनाशचन्द्रदासके 'पलाशवन' नामक ग्रन्थका अनुवाद.) १ ८

प्रायश्चित्त.
(बेलजियमके सुप्रसिद्ध कवि मारिस मेटरलिंकके 'सिस्टर बीट्रस' नाटकका मर्मानुवाद) १ ६

स्वदेशाभिमान.
(पं० विनायक कोंडदेव ओककी मराठी पुस्तकका अनुवाद.) ० ६

आरोग्य दिग्दर्शन.
(एम के. गांधी के "आरोग्य विषे सामान्य ज्ञान" नामक गुजराती पुस्तकका अनुवाद.) १ ६

चौबेका चिट्ठा.
(स्वर्गीय बाबू बंकिमचन्द्र 'कमलाकान्तेर दफ्तर' का अनुवाद). १ ८

गुरु-शिष्य-सम्वाद.

वैवाह शास्त्र

વેચવાના ગુજરાતી પુસ્તકો

	શી.	પે.
પ્રભુમય જીવન	૧	૬
હીંદી લેખમાળા	૧	૬
લઘુ લેખસંગ્રહ	૧	૬
સામાજીક સેવાના સન્મારગ	૧	૬
નવલકથા સંગ્રહ ભા. ૧	૦	૯
દુઃખમાં વિલાસ્યાસ	૦	૯
નામદાર શહેનશાહ અને શહેનશાહ બાનુ	૦	૬
સ્વામી રામતીરથ ભા. ૪	૧	૦
,, ,, ૫ મો	૧	૦
,, ,, ૬ ઠો	૧	૯
,, ,, ૭	૧	૬
,, ,, ૮–૯	૨	૩
ટુંકી વારતાઓ ભાગ ૧ લો	૧	૩
,, ,, ,, ૨ જો	૧	૧૦
,, ,, ,, ૩ જો.	૧	૩
,, ,, ,, ૪ થો	૧	૭
વીર દુરગાદાસ	૧	૬
નવા યુગની વારતા ભાગ ૨ જો	૦	૯
ભારતના વીર પુરૂષો ભાગ ૧ લો	૧	૧૦
ભારતના સંત પુરૂષો	૧	૭
જગવિખ્યાત પુરૂષો ભાગ ૧ લો	૧	૦
,, ,, ૨ જો	૧	૧૦
કરમ યોગ	૧	૯
મોક્ષમાળા	૧	૯
રાજ જયની વ્યાખ્યાનો	૧	૯
પહેલી ચોપડી	૧	૩
બાળ ગણિત	૧	૦
તુલસીદાસની સાખી	૧	૯
સત્યાગ્રહ	૦	૬
કૃપા ગુચ્છ	૦	૯
રાજસ્થાનનો ઈતિહાસ	૭	૬
રાસ કોષ	૪	૦
મારો જેલનો અનુભવ	૦	૬
,, ૨ જો ,,	૦	૯
,, ૩ જો ,,	૦	૬
ગીરનાર મહાતમ	૪	૦
ધરમ બિંદુ	૫	૦
પરમારથ સાર	૦	૯
હીંદની હાલત	૧	૬
સ્વામી શિસ્ય સંવાદ	૦	૬
કાવ્ય દોહન ભાગ ૩ જો	૬	૩
,, ૬ ઠો	૬	૬
,, ૭ મો	૮	૩
જીવનરાગ પ્રકાશ	૧	૧
ભારતના મહાન પુરૂષો	૧	૧૦
,, ,, ,, ભાગ ૨ લો	૧	૬
બુકર ટી. વોશીંગટન	૧	૦
ભારતના સ્ત્રી રત્નો ભા. ગ્રંથ ૩ જો	૨	૯
નવસહીતા	૧	૧
છોટાલાલ પદબોધીની	૦	૬
કાશ્મીરનો પ્રવાસ	૧	૩
હીંદ સ્વરાજ	૧	૩
દેશભક્ત ગોપાલ કૃષ્ણ ગોખલે અને		
ગાંમીટના મવાલ ઉપરની ચર્ચા	૧	૧
કાયદા સામે શાની ફરજ		૬
ધ્યાન દિપિકા	૨	૧૦
સમ્યગદરશન	૧	૯
અખાની વાણી ભાગ ૧ લો	૧	
સ્વામી વિવેકાનંદ ભાગ ૧	૧	૬
,, ,, ભાગ ૨	૨	૩
સ્વામી વિવેકાનંદના પત્રો	૧	૩
રામાયણનું રહસ્ય	૧	૧
અર્વાચીન શાસ્ત્રો અને શાસ્ત્રિય વિચાર	૧	૬
મૃત્યુક મારગઃ સુંદર માંડી પગથીયું ત્રીજું પરમાત્મા	૦	૩
વયદીક ધરમ	૦	૩
સીતા વનવાસ	૧	૬
સત્યાગ્રહનો સોનેરી અંક	૧	૯
થિયોડર પારકર	૧	૧
શ્રીમદ ભગવત ગીતા ગુજરાતી પદ્યાત્મક ભાષાંતર	૪	૧૦
એકાદશ સ્કંધ	૧	૯
અક્ષરમાળા	૧	૫
શ્રીમદ ભગવદગીતા પાકું પુંઠું	૦	૬
,, કાચું પુંઠું	૦	૯
મોહનદાસ કરમચંદ ગાંધીનો જન્મ વૃતાંત	૧	૯
પહેલી ગુજરાતી રાજકીય પરિષદના પ્રમુખ મહાત્મા મોહનદાસ કરમચંદ ગાંધીનું ભાષણ	૦	૧
હિંદની શાળા અને પાઠશાળાઓમાં માતૃભાષાદ્વારા શિક્ષણ	૦	૬
સત્ય વિના બીજું કશું નથી	૦	૬
પુરવ અને પશ્ચિમ	૦	૯
જીવનદોરી	૦	૯
સત્યાગ્રહ' મી. મોરીસના વ્યાખ્યાનો તરજુમો	૦	૬
તુલસીકૃત રામાયણ બાળકાંડ (હીંદીમાં)	૧	૬
જસમાની ગરબી	૦	૩
ધારાના ભવાડા	૦	૬
શરીર સંપતીનો વધારો અને તેની સંભાળ	૦	૬
એક હિંદુ પ્રત્યે મહાન ટોલ્સટોયનો પત્ર	૦	૪
મનુસ કેટલી જમીનનો માલીક હોઇ શકે	૦	૯
બાળ ગંગાધર તીલકના મત અને વિચાર	૦	૯
એક સત્યવીરની કથા	૦	૯
મુસ્તફા કામેલપાશાનું ભાષણ	૦	૯
નીતીમય જીવન અને ગ્રહસ્થ ધરમ	૨	૩
નીતી વાકયામૃત	૧	૧
નીતીસાર	૧	૬
સાચા મોતી	૨	૧૦
ભારતખંડનો ઇતિહાસ	૧	૯
આનંદીબાઈ જોશી	૦	૬
શ્રીમદભગવતગીતા	૦	૬
આરોગ્યતા વિષે સામાન્ય જ્ઞાન ભા. ૧	૦	૯
,, ,, ભા. ૨	૦	૯
જેલના કાવ્યો	૧	૬
મુસ્તફા કામેલપાશાનું જીવન ચરિત્ર	૦	૬
આરોગ્ય વિષે સામાન્ય જ્ઞાન ભા. ૧–૨	૧	૬
સાચું સવર્ગ	૨	૦
જૈન કાવ્યદોહન	૪	૪
ટોલસ્ટોયની વાર્તાઓ	૦	૯
ગુજરાતી સંગીત રામાયણ	૪	૪
[illegible]		
[illegible]		
સર્વોદય	૧	